

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
FILOZOFICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2016

David Svoboda

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra sociologie

Život obyvatel v česko-polském pohraničí a jeho specifické znaky

Bakalářská práce

Autor: David Svoboda

Studijní program: B6703 - Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Vedoucí práce: Joukl Miroslav, PhDr. Ph.D.

Hradec Králové

2016

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval sám (pod vedením vedoucího práce) a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.“

V Hradci Králové dne 12. 5. 2016

.....

David Svoboda

Zadání bakalářské práce

Autor: David Svoboda

Studium: F13380

Studijní program: B6703 Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Název bakalářské práce: **Život obyvatel v česko-polském pohraničí a jeho specifické znaky**

Název bakalářské práce AJ: Life of the People in the Czech-Polish Border and its specific Features

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce představuje empirické šetření. Cílem je zjistit, jak lidé vnímají život v česko-polském pohraničí, zda jsou se životem v pohraničí spokojeni, jaké problémy řeší, jaká jsou jejich očekávání z hlediska jejich budoucího života. Jedním z problémů je řešení otázky, zda jsou rozhodnutí v pohraničí bydlet, nebo mají záměr se z pohraničí vystěhovat. Součástí řešené úlohy je mimo jiné analýza jejich identity s prostředím, kde žijí, jakým způsobem je pohraničí poznamenáno formami česko-polské spolupráce. Terén a výběr vzorku bude upřesněn v průběhu realizace úkolu. Budou použity smíšené metody analýza dokumentů, řízené rozhovory, pozorování.

Čapka, F., L. Slezák, J. Vaculík. 2005. Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce. Brno: CERM. Houžvička, V., L. Novotný. (eds.). 2007. Otisky historie v regionálních identitách obyvatel pohraničí. Sebedefinice a vzájemné vnímání Čechů a Němců v přímém sousedství. Praha: Sociologický ústav AV ČR. Jeřábek, M. (ed.). 1999. Geografická analýzy pohraničí České republiky. Ústí nad Labem: Sociologický ústav AV ČR. Jeřábek, M., J. Dokoupil, T. Havlíček a kol. 2004. České pohraničí bariéra nebo prostore zprostředkování. Praha: Academia. Jeřábek, M. 2002. Přeshraniční spolupráce a rozvoj českého pohraničí. Disertační práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze. Přírodovědecká fakulta. Jeřábek, M. 2001. Reflexe regionálního rozvoje pohraničí České republiky. Praha: Sociologický ústav AV ČR. Temelová, J., J. Novák, L. Pospíšilová, N. Dvořáková. 2011. Každodenní život, denní mobilita a adaptační strategie obyvatel v periferních lokalitách. Sociologický časopis 47(4). Zich, F. a kol. 1996. Kdo žije v pohraničí? Praha: Sociologický ústav AV ČR.

Garantující pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Joukl, Ph.D.

Oponent: PhDr. Michal Tošner, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 2.11.2015

Anotace

SVOBODA, DAVID. Život obyvatel v česko-polském pohraničí a jeho specifické znaky. Hradec Králové: Filozofická fakulta. Univerzita Hradec Králové, 2016, 54 s. Bakalářská práce.

Cílem výzkumu je zjistit, jak lidé vnímají život v česko-polském pohraničí, zda jsou se životem v pohraničí spokojeni, jaké problémy řeší, jaká jsou jejich očekávání z hlediska jejich budoucího života. Jedním z problémů je řešení otázky, zda jsou rozhodnuti v pohraničí bydlet, nebo mají záměr se z pohraničí vystěhovat. Součástí řešené úlohy je mimo jiné analýza jejich identity s prostředím, kde žijí, jakým způsobem je pohraničí poznamenáno formami česko-polské spolupráce.

Klíčové pojmy: pohraničí, přeshraniční spolupráce, hranice, Broumovsko

Annotation

SVOBODA, DAVID. Life of the people in the Czech-Polish Border and its specific features. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2016, 54 pp. Bachelor Degree Thesis.

The aim of the research is to determine how people perceive life in the Czech-Polish border, whether they are living in a borderland satisfied, what problems are solved, what are their expectations for their future life. One of the problems is the question whether they are determined to stay in the border area, or have the intention to move from the border. Part of the problem provides, inter alia, an analysis of their identity with the environment where they live, how they borderland marked forms of Czech-Polish cooperation.

Key words: borderland, cross-border, borderline, Broumovsko

Poděkování

Rád bych poděkoval panu PhDr. Miroslavu Jouklovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce a jeho cenné rady, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval. Dále bych chtěl poděkovat své rodině za podporu během studia.

Obsah

ÚVOD	9
1 DOSAVADNÍ STAV POZNÁNÍ.....	10
1.1 Hranice	10
1.1.1 Hraniční efekt.....	11
1.2 České pohraničí.....	12
1.2.1 Periferie.....	12
1.2.2 České periferie	12
1.3 Česko-polské pohraničí.....	13
1.3.1 Geografické vymezení	13
1.3.2 Historické události česko-polského pohraničí	13
1.3.3 Život v pohraničí.....	14
2 POPIS PROSTŘEDÍ.....	19
2.1 Martínkovice	20
2.2 Božanov	21
2.3 Otovice	22
2.4 Společné znaky a rozdíly	23
2.5 Demografické ukazatele.....	23
2.6 Problémy ve vybrané oblasti.....	25
3 ČESKO-POLSKÁ SPOLUPRÁCE	27
3.1 Euroregion Glacensis	28
3.2 Definice euroregionu.....	29
3.3 Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko 2014-2020	29
3.4 Broumovsko X Noworudsko	30
4 POSTUP A VÝZKUMNÉ METODY	30
4.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky	31
4.2 Cílová skupina a vzorek.....	31
4.3 Metody výzkumu	32
4.4 Analýza rozhovorů.....	33
5 VÝSLEDKY	37
ZÁVĚR	49
Seznam literatury	52

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 - Schéma: Teoretický model rozvoje malých obcí z pohledu teorie rozvoje komunit	16
Obrázek č. 2 – Mapa česko-polského pohraničí (Broumovsko a okolí)	19
Obrázek č. 3 – Mapa tří vybraných obcí.....	20
Obrázek č. 4 – Obecní úřad a mateřská škola v Martínkovicích.....	21
Obrázek č. 5 – Hraniční přechod – Božanov – Radków.....	21
Obrázek č. 6 – Božanovský kostel sv. Maří Magdalény.....	22
Obrázek č. 7 – Hraniční přechod v Otovicích.....	22
Obrázek č. 8 – Zničená značka (zákaz vjezdu) na hranicích mezi Božanovem a Radkóvem.....	26
Obrázek č. 9 – Most v havarijním stavu v Otovicích.....	27

Seznam grafů a tabulek

Graf č. 1 – Věkové složení obyvatel (k 31. 12. 2014)	25
Tabulka č. 1 – Vzorek respondentů.....	32

ÚVOD

Jak se žije občanům v obcích v česko-polském pohraničí? Na tuto otázku se budu snažit odpovědět ve své bakalářské práci, která představuje pokus o empirický výzkum ve zvoleném terénu na Broumovsku. Názory na život v tomto prostředí jsou různé a často také velmi odlišné. Někdo shledává výhodu v životě v pohraničí díky neskonalé krásné přírodě, klidu a zejména mimo ruch velkoměsta. Někomu naopak vadí dlouhá doba dojezdu do „civilizace“ a za službami, které jsou dostupné ve větších městech. Každý člověk vyrůstal a sžíval se s prostředím jinak, a přece si myslím, že na řadu mých otázek najdu podobné odpovědi od různých občanů žijících odlišným způsobem života a třeba i u jiných věkových kategorií.

Práci na toto téma jsem si vybral především z toho důvodu, že v tomto regionu žiji a jsem též součástí česko-polského pohraničí, a rád bych zjistil, jaké jsou specifické znaky života lidí, které spojuje společné prostředí v česko-polském pohraničí.

Má studie pojednává o problému identit v česko-polském pohraničí, kde se snažím zjistit, jak se lidé žijící v pohraničí s tímto životem ztotožňují, zda jsou zde spokojeni nebo naopak. Zjišťuji, jaké problémy řeší, jak využívají polských služeb a také se dozvídám o jejich (ne)znalostech o přeshraniční spolupráci. Jedná se zejména o to, zjistit, jaká je spokojenost občanů se životem ve třech vybraných obcích nedaleko Broumova, v bezprostřední blízkosti hranic s Polskem.

Má práce je rozdělena do několika hlavních částí. V první se snažím o vysvětlení nejdůležitějších pojmů, které se týkají tématu pohraničí. Nejde však pouze o pojmový slovník, jde také o vysvětlení problémů a situací, které se váží na život v pohraničí. Tuto část jsem koncipoval na základě článků, monografií a také z předchozích výzkumů realizovaných v pohraničí. V druhé kapitole seznámím čtenáře s prostředím, ve kterém byl výzkum proveden, jde konkrétně o popis třech obcí, jejichž obyvatelé byli mými respondenty. V kapitole třetí nastiňuji stručné informace o přeshraniční spolupráci a následující kapitola se již týká samotného výzkumu, tedy metodologie, kde jsou vysvětleny metody a postupy, výzkumné otázky a cíle, které jsem si stanovil. V poslední kapitole jsem analyzoval a popisoval výsledky a snažil se odpovědět na otázky, které mi měly pomoci dojít úspěšně k cílům výzkumu.

Výzkum byl proveden kvalitativně, formou rozhovorů. Mými respondenty byli jak muži, tak ženy, různých věkových kategorií, avšak vždy alespoň jeden respondent z každé ze tří obcí byl zástupcem dané obecní samosprávy.

1 DOSAVADNÍ STAV POZNÁNÍ

Velmi důležitým pojmem týkajícím se tohoto tématu je pojem „hranice“, a proto si myslím, že by měl být na začátku této kapitoly vysvětlen. A ne pouze pojem hranice, ale také další, které se tohoto tématu týkají a úzce s ním souvisí. Seznámíme se například s různými druhy hraničních efektů, konkrétně se pak zaměřím na hranice česko-polské – tedy jejich geografii a obecné poznatky o ní. Dále bych se zaměřil také na vysvětlení pojmu pohraničí, který je také v České republice velmi diskutovaný.

Tato kapitola byla vytvořena zejména na základě několika monografií, internetových článků a již dříve realizovaných výzkumů. Vycházel jsem především z knih od Milana Jeřábka, českého sociálního geografa, který se ve svých pracích zaměřuje nejen na česko-polské pohraničí, ale na pohraničí celé České republiky. Dále jsem také využil přednášek pana doktora Josefa Bernarda, konkrétně těch v předmětu „sociologie pohraničních oblastí“.

1.1 Hranice

Co se týká definice pojmu hranice, vybral jsem si tu od P. Chromého, jenž vychází z R. J. Johnstona a definuje ji takto: „Hranice je dělicí čára mezi jednou prostorovou jednotkou nebo skupinou a druhou.“ Hranice jsou různé, lidské prostorové, politické, sociální, kulturní a jiné. Například lidské prostorové jsou definovány společenskou aktivitou, ty politické vedly vždy k vymezení území státu a znamenají přesné limity uplatnění práva státu na suverenitu. Sociální a kulturní hranice jsou stejně univerzální a za jistých okolností se výsledky projevují živě v kulturní krajině, jako například v kontrastech zemědělské praxe a stylu bydlení. [Jeřábek 1999: 17]

Dále můžeme hranice rozdělit na přírodní a umělé. Přírodní jsou takové, které jsou přímo dány přírodními prvky v krajině — horské hřbety či vodní tok. Umělé hranice jsou takové, které jsou spojeny s antropogenní činností člověka či samou jeho existencí. [Jeřábek 1999: 18]

S pojmem hranice se setkáváme v každodenním životě v mnoha různých souvislostech, a proto si každý může pojem hranice představit a vysvětlit úplně jinak. Existují dále například hranice etnické či takové, které každý člověk denně překonává. Jak se říká, ke zlepšení sebe sama, je třeba překonávat vlastní hranice.

1.1.1 Hraniční efekt

Je zřejmé, že hranice má jistý vliv a dopad na okolí, a následně vytváří pohraniční oblasti. Efekt hranic závisí na typu hranice, na její funkci, propustnosti a také na charakteru sousedících regionů.

V uzavřeném příhraničním regionu se projevuje bariérový efekt – jde o orientaci regionu do vnitrozemí, čímž se posiluje periferní efekt v pohraničí v rovině jádro – periferie. Naopak při otevřené hranici působí kontaktní efekt, kdy je periferní efekt oslabován a vznikají tak zde nové vztahy, které jsou orientovány přes hranice.

Dle propustnosti hranice lze rozeznávat efekt filtrační při uzavřené či otevřené hranici, kdy se usměrňují procesy procházející hraničními přechody a dále efekt koncentrační při hranici částečně otevřené, kdy se procesy shlukují do vybraných směrů. [Almer 2012]

Dále můžeme hranice rozdělit podle míry a polaritý přeshraničních vztahů, jenž závisí na ekonomické vyspělosti sousedících regionů. Pokud jsou regiony v souladu a vyspělost je srovnatelná, pak se jedná o hranici symetrickou — vztahy se zde zakládají na socioekonomickém rozšíření, poznávání kultury a přírody sousedního regionu a bývají zde dobré sousedské vztahy. Zde se pak často rodí přeshraniční spolupráce a regionální rozvoj. Pokud je to však naopak, když ekonomická vyspělost není srovnatelná, označujeme hranici za asymetrickou. Přeshraniční spolupráce je zde komplikovaná zejména kvůli zmíněné nerovnováze. [Almer 2012]

1.2 České pohraničí

Vymezení pojmu „české pohraničí“ (nebo též „pohraničí českých zemí“) není snadné, stejně jako stanovení přesné hranice mezi pohraničím a vnitrozemím. Pohraničí chápeme jako území hraničních okresů, přimykající se k dnešní hranici česko-německé, česko-polské, česko-rakouské, kde až do let 1945-1947 žilo německé obyvatelstvo, a to většinou jako majoritní populace. [Čapka, Slezák, Vaculík 2005: 9]

Pohraničí českých zemí nikdy netvořilo samostatný a kompaktní celek ani po stránce národnostní, hospodářské či geografické a je tedy více pojmem historickým než geografickým. [Čapka, Slezák, Vaculík 2005: 9]

Také historicko-geografický pojem „Sudety“ prodělal složitý vývoj. Od počátku 20. století jím byla označována horská soustava na dnešním česko-polském (dříve česko-německém), resp. Česko-slezském pomezí, a to po obou stranách státní hranice (a také zemské) hranice. [Čapka, Slezák, Vaculík 2005: 9]

1.2.1 Periferie

Obecným cílem vymezení periferií je nalezení oblastí, které nedosahují určité úrovně funkčně-prostorových a sociálně-prostorových vztahů. Na základě této definice můžeme říci, že periferní jsou oblasti, které jsou v různých ohledech méně pokročilé a nedisponují příznivými možnostmi interakce s rozvojovými centry. Nejsou tedy integrovány do rozvojového prostoru. [Fialová 2014]

1.2.2 České periferie

Pro pohraničí v České republice existuje několik typických znaků, mezi něž se řadí například výskyt na hranicích krajů. Často o nich můžeme mluvit jako o velmi málo urbanizovaných území, které jsou založeny zejména na zemědělství, o něco méně pak na průmyslu. Je zde horší dostupnost do větších, například krajských měst a nedostatek kvalitních pracovních příležitostí, s čímž následně souvisí vylidňování a stárnutí populace. Starší, konzervativní lidé zůstávají, zatímco mladší odcházejí do

větších měst směrem do vnitrozemí za prací, vzděláním a za lepšími službami. [Bernard 2015]

1.3 Česko-polské pohraničí

V této bakalářské práci jde zejména o česko-polské pohraničí, a tak jako zásadní shledávám základní seznámení se s geografii a dále pak také s důležitými historickými událostmi, které se týkají života v pohraničí a životních podmínek v těchto regionech. Poznatky jsem shrnul do tří podkapitol.

1.3.1 Geografické vymezení

Celková délka česko-polské hranice dosahuje okolo 762 km. Táhne se již od Frýdlantského výběžku v jihovýchodním směru až k Jablunkovu a nachází se na ní několik výběžků do sousedních států. Mimo jiné i Broumovský, o kterém je vlastně celá má práce. Nejdelší hranicí s Polskem se vyznačuje kraj Moravskoslezský, zatímco nejkratší hranicí s naším severním sousedem má kraj Pardubický. Ze strany polské zasahují k hranicím tři vojvodství – Dolnoslezské, Opolské a Slezské. Důležitou součástí česko-polského pohraničí je také velké množství pohoří, konkrétně tedy Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Králický Sněžník či také okrajově Jeseníky a Beskydy. Jak již bylo zmíněno, jedním z výběžků je Broumovský, dalšími jsou Frýdlantský, Javornický a Osoblažský. Tento úsek spadá do všech tří úmoří, která se vyskytují v České republice. Jedním z nich je řeka Labe, která odvádí vodu do Severního moře, východní část pak spadá pod úmoří Baltského moře a část pod úmoří Černého moře. [Hrabala 2014]

1.3.2 Historické události česko-polského pohraničí

Dnešní podoba česko-polských hranic se utvářela dlouhá staletí. K podstatným událostem, které určily charakter česko-polských hranic, došlo v průběhu novověku a především v 18. a poté ve 20. století. V česko-polském pohraničí proběhla kompletní výměna obyvatelstva na obou stranách hranice.

Za vlády Marie Terezie si silné Prusko vynutilo odstoupení území o rozloze 37 000 km². Došlo tedy ke ztrátě velké části Slezska a Kladska. Až do konce 1. světové války to byla poslední zásadní změna území. Po první světové válce došlo k novému uspořádání střední Evropy a ke vzniku tzv. nástupnických států: Československo, Polsko, Rakousko, Maďarsko + Německá Výmarská republika. [Roubínek, Kladivo 2013]

Výrazná proměna českého pohraničí proběhla v letech 1938-1945, kdy se část území stala součástí tzv. Sudetské země tehdejší Velkoněmecké říše a dalších německých zemí. Zpět byla tato část připojena až v květnu 1945. Na tomto území pak hlavně v letech 1945-1947 proběhla rozsáhlá etnická a sociální výměna obyvatelstva. [Zich, Houžvička, Jeřábek, Kastner 1996: 27]

Velká část dnešní česko-polské hranice byla až do roku 1945 hranicí česko-německou. Německo-polská hranice se v roce 1945 přesunula na linii řek Odra a Nisa. Tímto přesunem se česko-polská hranice desetinásobně prodloužila. [Roubínek, Kladivo 2013]

1.3.3 Život v pohraničí

Aktuální stav životního prostředí v česko-polském úseku pohraničí (13 okresů počínaje Jablonec nad Nisou až po Frýdek-Místek) je výsledkem minulých i současných interakcí mezi přírodním prostředím a v něm lokalizovanými sociálně ekonomickými aktivitami. Jeho aktivita je zejména ovlivňována průmyslovými činnostmi, které jsou v místech své koncentrace zdroji znečištění s regionálním (velkoplošným) účinkem. Celý úsek je také proto z hlediska ekologických zátěží poměrně diferencovaný. [Jeřábek 2001: 20]

Životní prostředí ve sledovaném česko-polském pohraničí, konkrétně v oblasti Broumova, je na dobré úrovni ve srovnání s Trutnovskem a Ostravskem. Ostrava patří kvůli velké koncentraci průmyslových podniků a těžbě uhlí k vůbec nejhorším v České republice.

Oblast česko-polského pohraničí jako celek patří k vodohospodářsky významným regionům s dostatkem vodních zdrojů a vodních ploch a k významným pramenným oblastem České republiky. Ostravský vodní uzel však zároveň patří také k oblastem s nehorší kvalitou povrchových vod u nás. I zde přes neustálé zlepšování kvality vody jsou rozhodující toky — Odra, Ostravice, Opava a Lučina zařazeny do IV. respektive V. kvalitativního stupně, tedy mezi toky se silně a velmi znečištěnými vodami. [Jeřábek 2001: 20]

Podobě jako u životního prostředí je i kvalita vody silně ovlivněna těžbou a velkým množstvím průmyslových podniků, a proto je toto téma v dnešní době velmi diskutované, zejména v oblasti, na níž se ve své práci zaměřuji.

Mezi pozitiva v oblasti životního prostředí ve sledované pohraniční oblasti nepochybně patří výskyt krajinářsky a přírodovědně hodnotných území zejména v horských oblastech s poměrně rozsáhlými rozlohami chráněných území. [Jeřábek 2001] Broumovsko spadá pod tzv. chráněné krajinné oblasti České republiky.

Polská pohraniční oblast vykazuje relativně velké diference co do hustoty zalidnění, zatímco východní část je charakterizována mimořádně vysokou hustotou zalidnění, zejména v okresech Ostrava a Karviná. Zbylé území dosahuje průměrných a v horských okresech i podprůměrných hodnot. [Jeřábek 2001: 21]

Celé česko-polské pohraničí kromě okresů Rychnov nad Kněžnou a Ústí nad Orlicí se totiž vyznačuje stagnací nebo poklesem počtu obyvatel. [Jeřábek 2001: 21]

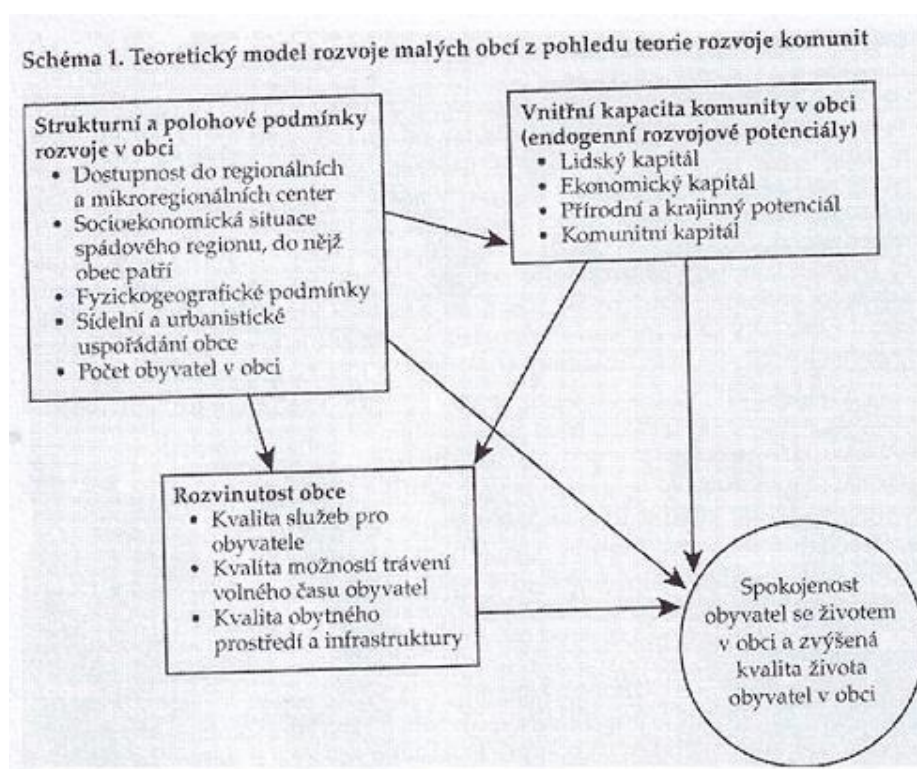
To, že v okresech Rychnov nad Kněžnou a Ústí nad Orlicí počet obyvatel neklesá, je určitě ovlivněno rozšiřováním podniků a s tím je spojená větší nabídka práce. Velký vliv zde hraje především automobilová společnost Škoda a její výroba v Kvasinách, která leží nedaleko Rychnova nad Kněžnou.

Problémem celého pásu česko-polského pohraničí zůstává chybějící napojení na dálniční síť. [Jeřábek 2001: 22]

I když v poslední době se kvalita hlavních silnic zlepšuje, tak je značný rozdíl, jestli má určitý region napojení na dálniční síť nebo ne.

Na rozvoj obcí v pohraničí má vliv řada faktorů, vnějších i vnitřních. Jeden z teoretických modelů z pohledu teorie rozvoje komunit přináší práce od Josefa Bernarda.

Obrázek č. 1 – Strana 752: zde Schéma: Teoretický model rozvoje malých obcí z pohledu teorie rozvoje komunit

Autor: Bernard Josef

Nelze přehlédnout, že tyto koncepce se nezabývají konkrétními rozvojovými cíli. Rozvoj komunit je zde spíše rozvojem vnitřních podmínek žádoucího vývoje, který, může mít různou podobu a směr. Obecně lze říci, že rozvoj komunit je zaměřen na zachování či zvyšování kvality života jejich členů.

Na situaci v komunitách ovšem působí i vnější vlivy. Uvažujeme-li o komunitách na lokální bázi, jedná se zejména o polohové faktory (situace v regionu, dostupnost do center, fyzicko-geografické podmínky, který mají z pohledu komunity charakter vnějších, strukturních rozvojových podmínek). K významným vnějším

rozvojovým vlivům patří rovněž legislativní faktory a obecně institucionální faktory (zejména regionální politika, způsob a výše financování obecních a regionálních rozpočtů, politická reprezentace zájmů lokalit a regionů na národní a evropské úrovni). [Bernard 2011: 752]

Dostupnost funkcí a aktivit je důležitou součástí kvality života i významným faktorem ovlivňujícím životní šance lidí. Ačkoli požadavky na dostupnost se u různých skupin obyvatel žijících v různých územích liší, dosažitelnost základních funkcí, tedy práce a služeb, představuje jeden z klíčových faktorů sociální participace a stabilizace populace ve venkovských a periferních oblastech.

Obecně jsou lidé žijící na venkově ochotni dojíždět do větších center za různými funkcemi a aktivitami, klíčovým předpokladem mobilního denního režimu je však možnost využívat osobní automobil. [Temelová, Novák, Pospíšilová, Dvořáková 2011: 831-858]

Nástin SWOT analýzy česko-polského úseku

Charakteristiku česko-polského pohraničí může nastínit následující SWOT analýza od Milana Jeřábka.

Silné stránky:

- krajinářsky atraktivní území, umožňující rozvoj cestovního ruchu
- značné rozlohy lesních porostů, množství chráněných území, dostatek vodních ploch a toků
- silná průmyslová základna s dobrou úrovní v některých oborech (strojírenství, farmacie, potravinářství, papír a celulóza)
- dostatečný potenciál kvalifikované pracovní síly se schopností rekvalifikovat se
- dlouhodobé zemědělské tradice, vhodné podmínky pro agroturistiku
- dostatečná kapacita vzdělávacích zařízení

Slabé stránky:

- slabě využitý potenciál cestovního ruchu
- absence napojení na dálniční síť
- nedostatečná obslužnost území, špatný technický stav sítí a infrastruktury venkova
- snížení péče o kulturní krajinu, zvětšování neobdělávaných ploch
- vysoká míra nezaměstnanosti podmíněná restrukturalizací a odliv kvalifikovaných sil z regionu
- rozsáhlé území s narušeným životním prostředím (ovzduší, vody, devastace po těžbě, poškozená lesních porostů)
- pomalý průběh restrukturalizace průmyslu

Příležitosti:

- udržení konkurenceschopnosti tradičních oborů jejich úspěšnou restrukturalizací
- napojení na dálniční síť prostřednictvím D11 a D47, dobudování železničních koridorů
- rozvinutí potenciálu cestovního ruchu včetně přeshraniční spolupráce
- existence komparativních výhod atraktivních pro vstup zahraničních kapitálů
- příprava a rozvoj podnikatelských zón a technologických parků při využití potenciálu vědecko-výzkumné základny regionu
- dosažení evropských standardů ve kvalitě životního prostředí
- rozvoj ekologicky orientovaného zemědělství

Hrozby:

- zpoždění budování mezinárodních tahů
- nízká konkurenceschopnost venkovské ekonomiky přispívající k devastaci krajiny a vylidňování venkova
- podcenění významu cestovního ruchu jako předmětu podnikání a zaměstnanosti
- růst nezaměstnanosti a prohlubování rozdílů mezi nezaměstnaností a nabídkou pracovních míst
- pokles ekonomické aktivity ve strukturálně postižených částech oblasti

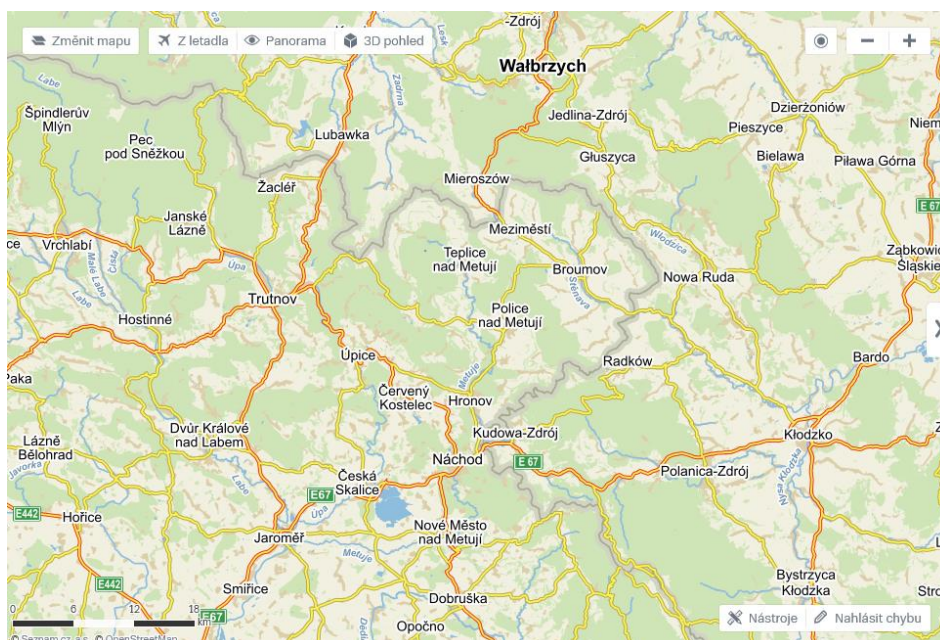
- útlum veřejné dopravy, zhoršení dopravní obslužnosti, nárůst individuální dopravy
- provozování ekonomických aktivit s nepříznivými dopady na životní prostředí a nedostatečná výše ekologických investic
- nedostatečná připravenost rozvojových ploch pro investory

[Jeřábek 2001: 23]

2 POPIS PROSTŘEDÍ

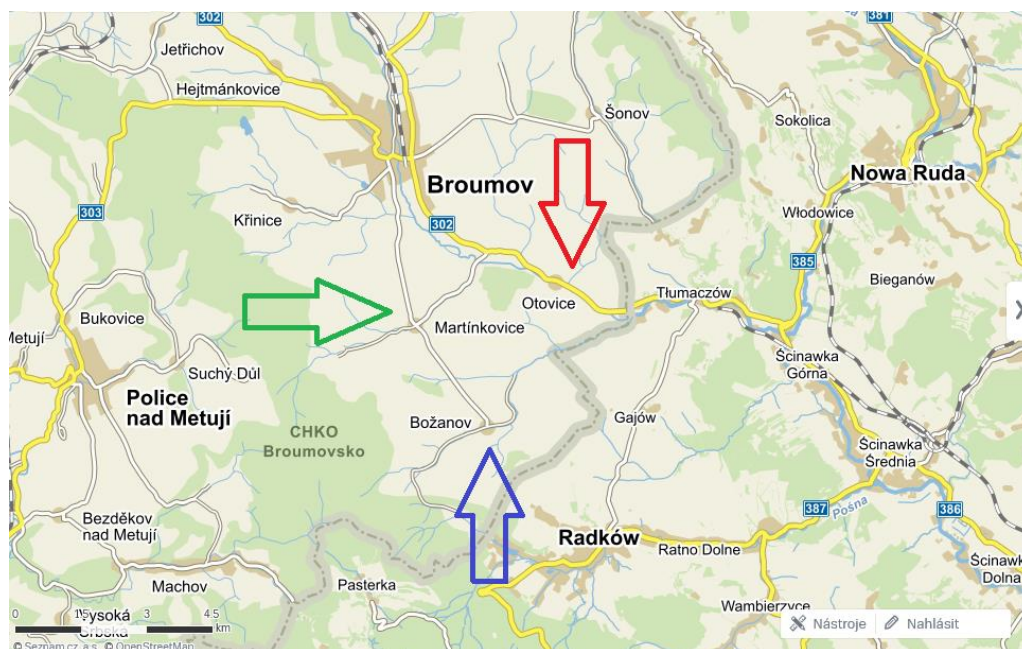
V této kapitole bych rád seznámil čtenáře s prostředím, ve kterém jsem realizoval vlastní výzkum. Jedná se konkrétně o tři obce, které se nacházejí v bezprostřední blízkosti hranic s Polskem. Občané a zástupci těchto obcí mě měli přivést k poznatkům v souladu se stanovenými cíli a výzkumnými otázkami. Tato část týkající se prostředí byla vytvořena ze základních charakteristik na internetových stránkách obcí a také z mých vlastních poznatků a návštěv těchto obcí. "

Obrázek č. 2 – Mapa česko-polského pohraničí (Broumovsko a okolí)

Zdroj: <https://mapy.cz>

Obrázek č. 3 – Mapa tří vybraných obcí

Zdroj: <https://mapy.cz>

2.1 Martínkovice

Obec Martínkovice se nachází nedaleko Broumova v okrese Náchod. První písemné zmínky pocházejí z roku 1320. Největší rozmach a největší počet obyvatel byl na začátku 20. století, a to 1797 obyvatel (r. 1912-1913). Tomuto faktu hodně přispěla výstavba textilního závodu ve druhé polovině 19. století. Současný počet obyvatel je 518 (1. 1. 2015). Ještě v 80. letech zde žilo necelých 700 obyvatel. V Martínkovících můžeme nalézt několik památek, jako například kostel sv. Jiří a sv. Martina ze 14. století, barokní faru ze 17. století, kapličku sv. Anny z 18. století. Za zmínku určitě také stojí vojenský hřbitov, kde je velké pohřebiště padlých vojáků z první světové války i ruských válečných zajatců z druhé světové války. Obec disponuje různou nabídkou služeb. Nachází se zde základní a mateřská škola, pošta, obecní knihovna, obchod a hospoda. [Martínkovice 2016]

Obrázek č. 4 – Obecní úřad a mateřská škola v Martínkovicích

Zdroj: Autor

2.2 Božanov

Obec Božanov můžeme nalézt 3 kilometry jižně od Martínkovic. Božanov leží v bezprostřední blízkosti polských hranic. Zajímavostí je, že i přestože zde jsou dvě silnice, které vedou do Polska, tak ani jednou cestou se nedá legálně do Polska dostat. Na jedné silnici byl vystavěn sklápěcí sloupek a na druhé je zákaz vjezdu. První písemné zmínky pocházejí z roku 1253. Božanov je co do počtu obyvatel menší než Martínkovice. Žije zde 360 obyvatel (1. 1. 2015). Dostupné služby jsou: mateřská škola, pošta, obchod, dvě hospody a některá ubytovací zařízení. V létě je velice navštěvovaný kemp Studená voda, kam jezdí děti na tábory. [Božanov 2016]

Obrázek č. 5 – Hraniční přechod – Božanov – Radków

Zdroj: Autor

Obrázek č. 6 – Božanovský kostel sv. Maří Magdalény

Zdroj: Autor

2.3 Otovice

Obec Otovice se nachází kilometr východně od Martínkovic. Otovice stejně jako Božanov leží přímo na hranicích s Polskem. Zde je také hraniční přechod do sousedního Polska. Dříve tu byl hraniční přechod, jak jsme ho mohli znát ještě před vstupem do Evropské unie, konkrétně zařazení České republiky do Schengenského prostoru. První písemné zmínky o Otovicích pocházejí z poloviny 13. století. Počet obyvatel je ze všech tří vesnic nejmenší, a to 354 obyvatel (1. 1. 2015). [Otovice 2016]

Obrázek č. 7 – Hraniční přechod v Otovicích

Zdroj: Autor

2.4 Společné znaky a rozdíly

Ve všech třech obcích můžeme nalézt mnoho společného. Vesnice byly osídleny Němci, což také můžeme dodnes sledovat na starších stavbách, kde jsou různé německé nápisy a data. Ve všech třech vesnicích jsou stavby rozmístěny podél silnice a domy nejsou moc vzdálené od hlavní komunikace. Obec Otovice je trochu odlišná tím, že nemá náves a je prakticky celá rozmístěná kolem hlavní komunikace, která vede na hranice s Polskem. Každá vesnice má kostel, hospodu, poštu, obchod, hřiště, svůj vlastní fotbalový klub a sbor dobrovolných hasičů.

2.5 Demografické ukazatele

Demografické ukazatele jsou veškerá data, která se vztahují k procesům demografické reprodukce. Mezi tyto procesy patří úmrtnost, porodnost, sňatečnost, rozvodovost, potratovost. Pro bakalářskou práci byla využita data z archivu Českého statistického úřadu. Použité ukazatele jsou počet obyvatel (stav k 1. 1. a 31. 12.), narození, zemřelí, přistěhovalí, vystěhovalí, přirozený přírůstek, migrační přírůstek, celkový přírůstek, a to od roku 1971 do roku 2014. Byly zvoleny tři obce z česko-polského pohraničí z oblasti Broumova, a to obce Martínkovice, Božanov a Otovice.

V následující části jsou popsány základní demografické údaje týkající se každé ze tří obcí. V přílohách se nachází tabulky k demografickým údajům a ke každé z tabulek je stručný popis důležitých dat.

Základní demografické ukazatele – Božanov

O Božanově lze říci, že počet obyvatel je zde značně kolísavý. Nemůžeme říci, že lidí pouze ubývá, naopak, v různých obdobích jsou hodnoty zcela odlišné, avšak není snadné odůvodnit, proč tomu tak je. Jak lze vidět v uvedené tabulce, od roku 1971 do roku 1998 počet obyvatel stále prudce klesal, až k číslu 305. Avšak v tomto roce nastal jakýsi zlom v podobě velkého nárůstu přistěhovalých, který vzrostl až k počtu téměř 350 obyvatel. Důvodem takového vzrůstu je zejména velký počet Holanďanů, kteří si zde budují nová bydlení, odkupují pozemky, a ty následně prodávají dalším

svým známým z Holandska. Žije zde několik takových rodin, které se již přizpůsobili českému pohraničnímu stylu života, jejich děti zde navštěvují školská zařízení a i na jejich řeči je znát, že zde už delší dobu žijí. Samozřejmě můžeme v některých letech pozorovat také vysoký počet vystěhovalých, dle mého názoru jde zejména o mladé, studované lidi, kteří odcházejí do větších měst za většími možnostmi. Soudím tak dle zkušeností, které mám s několika mými spolužáky nebo známými právě z této obce.

Tabulka č. 2 – Božanov viz. příloha

Základní demografické ukazatele – Martínkovice

Obec Martínkovice je co do počtu obyvatel nejpočetnější. Na konci roku 2014 zde žilo 518 obyvatel. V 80. letech 20. století zde žilo okolo 700 obyvatel, od roku 1975 počet obyvatel až na pár výjimek pomalu klesal. V 80. letech můžeme registrovat větší počet narozených a i díky přirozenému přírůstku ze začátku nebyl úbytek obyvatel tak znatelný, postupem času se přirozený přírůstek zmenšil a čísla se začala pohybovat v záporných hodnotách. Navíc v některých letech se i migrační přírůstek pohyboval v záporných číslech a tak obyvatel pomalu ubývalo. V některých letech můžeme pozorovat celkový přírůstek skoro mínus 30 obyvatel za rok, což je vzhledem k celkovému počtu obyvatel poměrně velké číslo. Snižování obyvatel se pozastavilo kolem roku 2000, kdy v některých letech počet obyvatel stoupal. V posledních letech jsou čísla celkového přírůstku hodně kolísavá, důvodem je především poměr přistěhovalých a vystěhovalých. Počet zemřelých a narozených je relativně vyrovnaný.

Tabulka č. 3 – Martínkovice – viz. příloha

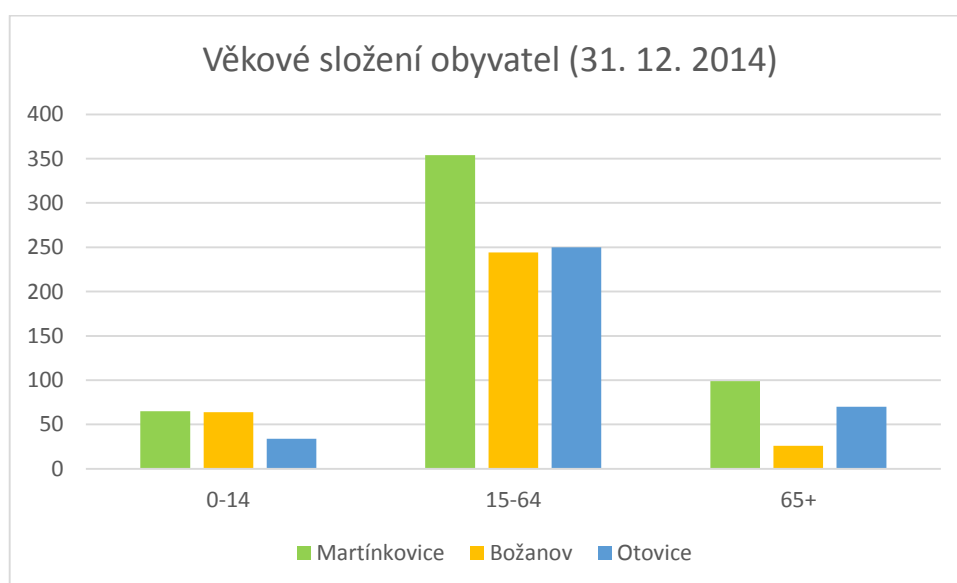
Základní demografické ukazatele – Otovice

V případě obce Otovice lze, o jako jedině ze tří zmíněných, jednoznačně říci, že počet obyvatel postupně klesá, poslední údaj z roku 2014 nám udává, že v tomto roce zde žilo pouhých 354 obyvatel. Tato situace je důsledkem zejména velkého nepoměru mezi vystěhovalými a přistěhovalými občany. Někdo by mohl oponovat, že

důvodem by mohl být také nepoměr narozených a zemřelých, avšak zde jsou rozdíly zcela minimální a dalo by se říci i zanedbatelné. Důvody stěhování jsou zcela zřejmé, málo nabídek pracovních míst a také poměrně dlouhá doba jízdy do větších měst, například za kulturou jako jsou divadla, nákupní centra, apod.

Tabulka č. 4 – viz. Příloha

Graf č. 1 – Věkové složení obyvatel (k 31. 12. 2014)

Zdroj: Autor

2.6 Problémy ve vybrané oblasti

Mezi největší a nejaktuálnější problém patří problém těžby uranu na polské straně. Poláci usilují o průzkum ložisek podél pohraničí od Krkonoš až po Orlické hory. Uran zde těžili už v 60. letech a chtějí tuto těžbu obnovit. Obnově těžby napomáhá vysoká nezaměstnanost, proto se polská strana snaží hledat nové ekonomické a pracovní příležitosti. Proti těžbě uranu se staví starostové z české strany pohraničí. Snaží se zabránit těžbě uranu. Hlavním důvodem je to, aby se nezhoršila kvalita vody, která je, jak řekl starosta Teplice nad Metují: „*My si to sice možná neuvědomujeme, protože nám kvalitní voda běžně teče z kohoutku, když s ním otočíme, ale voda je spolu*

s cestovním ruchem tím největším bohatstvím, které tu máme“. Proti těžbě uranu protestují starostové větších měst (např. Náchod, Trutnov, Broumov), ale také např. starosta malé obce Božanov, která leží nedaleko polského Radkówa. Starostové těchto měst a obcí byli také proti těžbě břidlicového plynu v Královehradeckém kraji konkrétně těžbě na Broumovsku, Náchodsku a Trutnovsku. [Rambousková 2016]

Dalším problémem je úpadek největší firmy, která na Broumovsku sídlí. Jde o textilní závod Veba. Během posledního roku kvůli nepříznivé situaci v Africe a růstu konkurence přišlo o práci několik stovek lidí a další o práci nejspíše ještě přijdou.

Dalším z problémů je také relativně velká vzdálenost od velkých měst. Z Broumova do Náchoda se dostanete autem za půl hodiny, ale do Hradce Králové už cesta trvá více než hodinu. Chybí zde napojení na dálnici. Několikrát se už diskutovalo o propojení dálnice až na hranici s Polskem, ať už směrem z Hradce Králové na Náchod nebo na Trutnov.

Zajímavým problémem je cesta, která vede z Božanova do Radkówa. Z Polské strany je cesta evidovaná na mapách, ale z české strany tomu tak není. I přes to, že na hranici byl zákaz vjezdu, tak si s tímto problémem Poláci poradili po svém. Třikrát značku zákaz vjezdu zničili, aby mohli cestu beztréstně využívat a zkrátit si tak cestu, po které každý den dojíždějí do práce. Na příští rok je plánovaná oprava silnice z Broumova do Božanova a součástí této opravy by mělo být zprovoznění hraničního přechodu.

Obrázek č. 8 – Zničená značka na hranicích mezi Božanovem a Radkówem

Zdroj: Autor

Problém týkající se cesty do Polska mají i v Otovicích. Jeden z mostů je v havarijním stavu a nesmí přes něj projíždět auta s větším nákladem, pouze auta, která mají speciální povolení. Obec bojuje proti rozšíření cesty, které by mohlo vést k tomu, že by se zde povolil průjezd všem kamiónům. Královehradecký kraj chce odkoupit pozemky, aby se mohla cesta rozšířit a v některých místech narovnat zatáčky. Tento problém úzce souvisí s nově otevřeným lomem v Polsku v těsné blízkosti hranic. S otevřením lomu se zvýšila nákladní doprava. Nejvíce v období, kdy se v okolních obcích budovaly kanalizace a štěrk se dovážel právě z polského lomu.

Obrázek č. 9 – Most v havarijním stavu v Otovicích

Zdroj: Autor

3 ČESKO-POLSKÁ SPOLUPRÁCE

Podoba česko-polského příhraničí vznikala pod vlivem mnoha faktorů historické, sociální, ekonomické, environmentální i kulturní povahy. Výsledkem je propojení česko-polského příhraničí. Soužití Čechů a Poláků nebylo označováno za konfliktní. Oba národy žily vedle sebe, byly součástí východního bloku a do evropských struktur vstoupily ve shodném časovém období.

Česko-polské spolupráci napomáhají různé faktory, například aktivity euroregionů. Euroregiony vznikly v západní Evropě už na konci 50. let 20. století. V České republice dochází k propojování geograficky, historicky a politicky blízkých území až v posledních patnácti letech. Vznikají různá partnerská města či obce. [Kolibová a kol. 2011: 107]

Problematikou euroregionů se v minulosti zabýval Evropský parlament. Výsledkem činnosti Evropského parlamentu bylo, že se euroregiony mají stát nedílnou součástí přeshraniční spolupráce, důležité mají být pro rozvoj měst a obcí nacházejících se v příhraničí a k navazování kontaktů mezi obyvateli a spolky. Důležité je snižování, odstranění nerovností na obou stranách státní hranice. [Kolibová a kol. 2011: 107]

3.1 Euroregion Glacensis

Euroregion Glacensis je nadnárodní dobrovolné zájmové sdružení měst a obcí a dalších právnických osob na území okresů Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Hradec Králové, Trutnov, Jičín, Chrudim, Svitavy, Ústí nad Orlicí, Pardubice, Jeseník a Šumperk na české straně a sdružení měst a obcí okresů Kłodzko, Ząbkowice, Wałbrzych, Strzeliń a Dzierżonów na polské straně. Úkolem tohoto regionu je podpora česko-polské přeshraniční spolupráce a rozvoje. Dalším úkolem euroregionu je překonávání předsudků a bariér, které byly vytvořeny v minulém období.

Euroregion vznikl 5. 12. 1996 podpisem smlouvy o vytvoření česko-polského Euroregionu Glacensis. Sídlo a sekretariát české části euroregionu se nachází ve městě Rychnov nad Kněžnou. Za polskou část je sídlo umístěno ve městě Kłodzko.

Euroregion Glacensis se zaměřuje na podporu rozvoje v různých oblastech, jako je například územní plánování a s tím spojená výstavba infrastruktury, zachování a zlepšování životního prostředí, spolupráce při přírodních katastrofách, rozvoj turistiky, spolupráce v oblasti školství, kultury, sportu, hospodářství, obchodu a také v oblasti humanitární a sociální.

V česko-polském pohraničí existují i další euroregiony: Nisa, Praděd, Silesia, Těšínské Slezsko a Beskydy. [Euroregion Glacensis 2012]

3.2 Definice euroregionu

Euroregiony jsou nadnárodním typem svazků či sdružení obcí a měst. Cílem euroregionu je především podpora a realizace projektů, ve kterých je zahrnuta spolupráce mezi smluvními stranami. Hlavním bodem je odstraňování nerovností na obou stranách hranice, vedoucí k postupnému vyrovnávání ekonomického a sociálního vývoje. [Euroregion Glacensis 2012]

3.3 Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko 2014-2020

Program spolupráce se zaměří na témata, jako je: bezpečnost, využití česko-polského příhraničí v oblasti přírodního a kulturního dědictví, dopravní dostupnost regionu, vzdělávání a spolupráce vládních a nevládních institucích. Většina prostředků bude použita na aktivity související s přírodním, kulturním dědictvím a rozvojem silniční infrastruktury. Cíle jsou rozděleny do 4 prioritních os (společné řízení rizik, rozvoj potenciálu přírodních a kulturních zdrojů pro podporu zaměstnanosti, vzdělání a kvalifikace, spolupráce institucí a komunit).

Společné řízení rizik

Cílem je předcházení rizik a dosažení přeshraniční akceschopnosti, schopnosti včasné, efektivní a koordinované reakce na existující rizika a hrozby environmentální i technické povahy. Mezi podporované aktivity v této oblasti patří cvičení a příprava záchranných a bezpečnostních složek s tím spojené i jejich školení. Dále pořízení technických prostředků potřebných pro různé záchranné akce.

Rozvoj potenciálu přírodních a kulturních zdrojů pro podporu zaměstnanosti

Tato část podpory se zaměřuje na zachování a rekonstrukci přírodních a kulturních zdrojů, jejich zpřístupnění a propagaci za účelem vytvoření nových pracovních míst v cestovním ruchu a pracovních míst spojených s cestovním ruchem. Dále také výstavba a modernizace infrastruktury pro zlepšení dostupnosti kulturních a přírodních památek.

Vzdělávání a kvalifikace

Tato prioritní osa se zaměřuje především na osoby, které vstupují na trh práce a jejich uplatnění, aby se snížila nezaměstnanost těchto osob. Realizování společných kurzů, pracovních stáží a praxí. Za zmínku také určitě stojí podpora výuky zahraničního jazyka (češtiny nebo polštiny).

Spolupráce institucí a komunit

Čtvrtá prioritní osa se zaměřuje na spolupráci institucí a komunit. Realizace různých veřejně prospěšných projektů a zvýšení kvality služeb. Společné plánování v oblasti ochrany přírody, rozvoje dopravní sítě a dalších společenských aktivit. [Dotace EU 2016]

3.4 Broumovsko X Noworudsko

Město Broumov se nachází na severovýchodě Čech v okrese Náchod. Město Nowa Ruda je vzdáleno od Broumova asi 15 kilometrů. Spolupráce mezi těmito dvěma městy vznikla už v roce 1992, konkrétně 16. prosince. Spolupráce probíhá zejména v oblastech týkající se kultury a cestovního ruchu. Česká strana se zabývá především organizací kulturních akcí a veletrhy cestovního ruchu. Z kulturních akcí je známý RockStock, na kterém vystupují rockové kapely z obou regionů. Dále mezi kulturní akce patří komorní koncerty (adventní, velikonoční, akce Noc otevřených kostelů). K dalším významným aktivitám patří předávání ocenění významným osobnostem Broumovska a Noworudska. Spolupráce funguje i ve sportu (fotbal, volejbal). Týmy z Polska jezdí na turnaje k nám a naopak.

V prosinci roku 2013 oslavila tato spolupráce již 20 let svého působení. Při této příležitosti se uskutečnily v sále informačního centra v Broumově oslavy. [Broumov 2016]

4 POSTUP A VÝZKUMNÉ METODY

V této kapitole se již zaměřím na můj vlastní výzkum. Popíši cíle výzkumu a výzkumné otázky, které mi pomohou k němu dojít. Nastíním výzkumné metody a

postupy, kterými bude celý můj výzkum veden, a také samozřejmě představím výzkumný vzorek.

4.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

Cílem mého šetření je zjistit, jak se lidé ztotožňují s životem v pohraniční obci v bezprostřední blízkosti hranic s Polskem. Jde tedy zejména o to zjistit, zda jsou spokojeni s životem v pohraničí, jaké řeší problémy a jaký je jejich názor na tento život v budoucnosti. Jednou ze zásadních otázek je také skutečnost, do jaké míry jsou poznamenáni různými formami česko-polské spolupráce, a zda o něčem takovém mají vůbec tušení. Dalším důležitým zjištěním by pro mě mělo být, zda mají v plánu v dané obci zůstat, či přemýšlejí o odstěhování se směrem do vnitrozemí. Toto však bude, předpokládám, otázka spíše pro mladší generace, plně očekávání nových zkušeností a zážitků v podobě velkoměstského života.

Pro empirické šetření byly zvoleny tři výzkumné otázky.

1. Jsou lidé v pohraničních obcích spokojeni nebo spíše nespokojeni se svým současným životem?
2. Jsou lidé nějakým způsobem (pozitivním, negativním) ovlivňováni tím, že žijí nedaleko polských hranic?
3. Jaká je přeshraniční spolupráce?

4.2 Cílová skupina a vzorek

Cílovou skupinou jsou občané tří vybraných obcí, kteří zde žijí. Bylo vybráno z každé obce vždy několik respondentů, kde vždy alespoň jeden je zástupcem dané samosprávy obce, zbylí respondenti jsou obyvatelé těchto obcí. Snažil jsem se vybírat respondenty tak, aby byli věkově rozdílní — tedy abych měl představu o názoru každé z věkových kategorií. Kvůli shodě stejných jmen jsem musel jména respondentů vymyslet tak, aby nedošlo k omylům a aby se čtenáři lépe orientovali.

Tabulka č. 1 – Vzorek respondentů

Obec	Pohlaví	Jméno	Věk	Délka života v obci	Pracovní pozice
Martínkovice	Žena	Barbora	64	64	Vychovatelka
Martínkovice	Muž	Emil	53	53	Zástupce obecního úřadu
Martínkovice	Muž	Gabriel	73	73	Důchodce
Božanov	Žena	Dana	45	19	Zástupce obecního úřadu
Božanov	Muž	Adam	25	18	Nástrojař
Božanov	Muž	František	57	57	Zástupce obecního úřadu
Otovice	Muž	Cyril	21	21	Obchodní zástupce
Otovice	Muž	Ivan	47	47	Zástupce obecního úřadu
Otovice	Žena	Hana	37	37	Prodavačka

Zdroj: Autor

4.3 Metody výzkumu

Pro výzkum k mé bakalářské práci jsem jako nevhodnější variantu shledal šetření pomocí rozhovorů. Jde mi zejména o hlubší názor občanů na život ve zdejších obcích, a proto si myslím, že tato forma je neúčinnější metodou, jak získat od respondentů co nejvíce informací, názorů apod. Rozhovor byl polostrukturovaného charakteru, jelikož jsem chtěl mít možnost v případě různých situací reagovat na vzniklé situace. Podle mě je důležité mít v těchto případech na rozhovor klid, a proto jsem se s respondenty setkal vždy po jejich pracovní době. Díky osobnímu kontaktu jsem mohl na respondentech pozorovat jejich reakce na každou z otázek, čímž jsem mohl usoudit, jaké otázky jim jsou nepříjemné, které naopak, a tím tak nastolit taktiku pro klidný průběh rozhovoru. Všichni respondenti souhlasili s nahráváním.

Rozhovory jsem nahrával na mobilní telefon, poté přesunul do notebooku a následně pomocí několika různých programů přepisoval. Následoval proces kódování pro mé vlastní potřeby, aby mohl lépe výsledky zhodnotit, popsat a vysvětlit.

4.4 Analýza rozhovorů

V následující kapitole jsou uvedeny základní informace týkající se rozhovorů, zejména popisy, díky nimž se čtenáři dozví, jak který rozhovor probíhal, nebo zda se objevily například nějaké problémy a podobně.

Rozhovor č. 1 – pan Adam

- Datum: 14. 4. 2016
- Prostředí: byt respondenta
- Popis rozhovoru: Rozhovor probíhal v malém bytě respondenta, a jelikož to byl můj první rozhovor, tak ho provázela značná nervozita. Hned při prvním rozhovoru se objevil asi největší problém, se kterým jsem se setkal naštěstí pouze jednou, a to, že když jsme rozhovor dokončili a chtěli si poslechnout, jestli je kvalita nahrávání dobrá a vše je dobře slyšet, tak jsme zjistili, že rozhovor se vůbec nenahrál, a tak jsme museli rozhovor opakovat znovu. Respondent nebyl extrémně výřečný, ale informace, které jsem od něj potřeboval slyšet, jsem se dozvěděl, a proto lze říci, že se první rozhovor podařil.

Rozhovor č. 2 – paní Barbora

- Datum: 15. 4. 2016
- Prostředí: byt respondentky
- Popis rozhovoru: Rozhovor s paní Annou byl bez problémů. Respondentka má hodně znalostí z historie Broumovska a snažila se mi co nejvíce pomoci. Sama měla vydávat knihu o historii Martínkovic, takže rozhovor byl velice přínosný.

Byl to můj nejdelší rozhovor, což bylo hodně ovlivněno respondentkou, která měla mnoho užitečných informací, a její odpovědi na otázky byly velmi rozsáhlé. Je to dáno zejména tím, že je bývalou učitelkou a vychovatelkou ve zdejší základní škole, a tak pro ni nebyl problém s delším vyjadřováním a vysvětlováním. Z tohoto rozhovoru mám velmi dobrý pocit, protože nejen, že jsem zjistil vše, co jsem potřeboval, ale dozvěděl jsem se mnoho informací navíc.

Rozhovor č. 3 – pan Cyril

- Datum: 17. 4. 2016
- Prostředí: byt respondenta
- Popis rozhovoru: Respondent Jiří nebyl moc výřečný. Rozhovor se omezil jen na krátké odpovědi na otázky. Je možné, že to bylo ovlivněno tím, že se o dění okolo spolupráce a obce jako takové moc nezajímá. Je to jeden ze zástupců mladé generace a možná i proto ještě neměl tolik poznatků, které by mi mohl sdělit k daným problémům.

Rozhovor č. 4 – paní Dana

- Datum: 18. 4. 2016
- Prostředí: obecní úřad
- Popis rozhovoru: Rozhovor s paní Danou byl možná do určité míry poznamenán tím, že ve vedlejší místnosti seděl pan starosta a respondentka se nejspíše bála, aby neřekla něco nevhodného. Mluvila hodně potichu a na některé otázky mě dokonce odkázala přímo na pana starostu. Avšak s otázkami, které se týkaly konkrétně jí, neměla nejmenší problém a ihned na vše odpověděla.

Rozhovor č. 5 – pan Emil

- Datum: 20. 4. 2016
- Prostředí: obecní úřad
- Popis rozhovoru: Hned první rozhovor se starostou ukázal, že rozhovory se zástupci obecního úřadu, budou mít největší přínos, co se týká informací, ať už o česko-polské spolupráci nebo o problémech spojených s obcemi v pohraničí. Rozhovor s panem Jaromírem, zástupcem obecního úřadu v Martínkovicích, mi přinesl mnoho nových informací, o kterých jsem dříve vůbec nevěděl. Respondent byl velice ochotný mi sdělit jakékoliv informace o česko-polské spolupráci, o dotacích a nejvíce mě zaujalo jeho vysvětlení, jakou podobu má v Polsku samospráva. I po ukončení rozhovoru mi pan Jaromír poskytl další cenné materiály k bakalářské práci. Rozhovor probíhal v přátelské atmosféře, jelikož se spolu známe delší dobu.

Rozhovor č. 6 – pan František

- Datum: 19. 4. 2016
- Prostředí: obecní úřad
- Popis rozhovoru: Rozhovor s panem Františkem byl můj druhý rozhovor se starostou. Pan starosta byl velice vstřícný a neměl problém odpovědět na jakoukoli otázku. Je opravdu znát, že je to správný člověk na správném místě, protože jeho názory jsou rozumné a opravdu vše se snaží dělat pro dobro své obce.

Rozhovor č. 7 – pan Gabriel

- Datum: 22. 4. 2016
- Prostředí: klidná malá kavárna
- Popis rozhovoru: Pan Gabriel byl nejstarší ze všech dotazovaných. Jako bývalý zástupce samosprávy měl hodně informací z historie spolupráce, o tom jak se

dříve uskutečňovaly různé akce. Rozhovor byl velice přínosný, získal jsem mnoho informací z historie obce. Respondent byl velmi výřečný, dokázal velmi dlouho a sám mluvit. Dozvěděl jsem se spoustu zásadních informací, ale na spoustu aktuálních otázek mě odkázal na současného starostu, jelikož už nesleduje dění v obci tolik co dříve.

Rozhovor č. 8 – paní Hana

- Datum: 23. 4. 2016
- Prostředí: obytná místnost v obchodě
- Popis rozhovoru: Respondentka Hana byla zástupkyně podnikatelské sféry. Společně s rodiči vlastní obchod přímo na hranicích s Polskem. Tento rozhovor byl odlišný od ostatních, protože jako podnikatelka nahlíží na Poláky především jako na zákazníky, a tak i odpovědi tomu odpovídaly. Tato slečna je velmi vzdělaná, a tak jsem si od rozhovoru sliboval mnoho nových informací, avšak opak byl pravdou. Na respondentku padla nejspíše nervozita, a tak její odpovědi byly velmi krátké s výjimkou dvou, kdy je celkem rozvinula.

Rozhovor č. 9 – pan Ivan

- Datum: 25. 4. 2016
- Prostředí: obecní úřad
- Popis rozhovoru: Rozhovor se zástupcem obecního úřadu Ivanem nám stěžovali dělníci, kteří prováděli na obecním úřadě opravné práce, ale i přes tento problém se podařilo rozhovor realizovat a hlavně poté přepsat, což bylo někdy dost obtížné, vzhledem k poměrně velkému hluku. Ačkoli jsem se s panem Petrem setkal poprvé v životě, tak i on byl velice vstřícný a snažil se odpovědět na všechny otázky. Působil na mě jako pohodář a vůbec jsem si nepřipadal, že bych mluvil se starostou, kterého jsem viděl poprvé. Je to také tím, že je nejmladším ze starostů a i jeho názory tomu odpovídají. K tomuto starostovi nutno také dodat, že je mnohými lidmi za své názory odsuzován.

5 VÝSLEDKY

V této kapitole se nachází výsledky rozhovorů, ke kterým jsem dospěl pomocí otevřeného kódování. Pro větší přehled jsou dílčí poznatky rozděleny do několika podkategorií, jako například spokojenost se životem, Poláci jako lidé a další. Pomocí těchto rozborů jsem následně dospěl k několika závěrům, které budou zmíněny v závěru této práce.

Doba a důvod života v pohraniční obci

Mezi respondenty bylo sedm rodáků, kteří žijí ve svých obcích od narození. Pouze tři respondenti se do obcí přistěhovali (Adam a Dana). Jeden respondent (Adam) se přistěhoval ještě v dětském věku a druhá respondentka se přistěhovala za manželem, kterého si vzala (Dana). Většinu z respondentů v pohraničí drží hlavně jejich rodina, přátelé a také krásná příroda, nikdo z nich vysloveně neuvažuje o odstěhování se. Tento fakt je určitě ovlivněn tím, že všichni mají stálou práci. Výjimkou je Gabriel, který už je v důchodovém věku.

„No tak momentálně mě tu drží hlavně rodina, přátelé a práce. Pracuji ve Wikovu, což je asi třicet kilometrů vzdálená fabrika od mého bydliště. Ještě příroda mě tady drží.“

(Adam)

„Je tady krásná příroda, je tady klid a je tady prostě krásně. Pro děti ideální prostředí na vyrůstání, možnost sportovního využití jako třeba fotbal, volejbal. A hlavně nemusím mít o děti strach, když bydlíme na vesnici.“ (Dana)

„Rodina určitě, jsem tady zvyklej a v podstatě po škole jsem tady měl práci stálou, no a pak postupně se to vyvíjelo a mám tady práci pořád, takže rodina a práce a nakonec se mi tady i líbí.“ (Emil)

„Tak je to asi souhrn více věcí příroda, rodina.“ (Fratíšek)

Zajímavá byla odpověď respondenta Ivana, který jednoduše odpověděl, že nemá rád změny a že si na život v Otovicích prostě zvykl a nedokáže si představit, že by se měl někam jinam odstěhovat.

„U mě to je hrozně jednoduchý, já jsem strašně líný člověk a nechci nic měnit v životě, takže spíš asi ta setrvačnost nějaká. Nemám rád změny, takže teď jsem vlastně vůbec nepochválil ty Otovice, ale je to tak, já jsem hodně pohodlný, já mám třeba problém i s telefonem se změnou tarifu, protože jsem na něco zvyklý a pátrat po něčem jiným to je pro mě trochu složitější a jako to že bych se měl někam odstěhovat a znova někde zařizovat bydlení a takové věci, tak to je pro mě úplně nepředstavitelný.“ (Ivan)

Spokojenost s životem v pohraničí

Nikdo z respondentů neřekl, že by nebyl spokojený se životem ve své obci. Většina poukázala na nějakou skutečnost, která jim chybí, ale i přes to konstatovali, že se jim zde v pohraničí líbí. Nejvíce byla zmiňovaná nezaměstnanost a nedostatek pracovních příležitostí. I přes některé problémy, jsou tady všichni spokojeni. Všichni respondenti vyzdvihovali krásnou přírodu.

„Takže jelikož žijeme ve chráněné krajinné oblasti, tak bych chtěl podotknout, že tady je pěkná příroda, takže turistika, cyklistika a je tady spousta pěkných míst k navštívení.“ (Adam)

„Já si myslím, že velmi zajímavý kout naší republiky, krásná příroda, krásný kulturní dědictví, bohužel i trošku ta negativa, horší dostupnost zaměstnání.“ (František)

„Asi bych vyzdvihnul přírodu, ta tady je pěkná, určitý klid a na druhou stranu je zase problém s pracovním místem, se sehnáním pracovních míst, určitá odlehlost od centra nebo od center.“ (Emil)

K tomuto tématu tedy lze říci, že jsou zde všichni z respondentů spokojeni. Je

zřejmě logické, že kdyby nebyli, již by tu nebydleli a šli si za lepším. Můj názor je takový, že když zde má člověk dobrou práci, a to respondenti mají, nemůže jim zde chybět vůbec nic. Jak většina z nich uvádí, je zde krásná příroda — chráněná krajinná oblast, mnoho nádherných památek a hlavně velký klid od ruchu velkoměst.

Poláci jako lidé

Většina respondentů (6) vnímá Poláky bezproblémově, ale je to spíše individuální, to znamená, že každý je jiný, člověk se může setkat se vstřícnými a pohodovými Poláky, ale taky s neochotnými, asi tak jako je tomu u nás, že každý je jiný a záleží především na charakteru daného jedince. Nedá se s jistotou říci, jestli jsou dobří nebo špatní, je to zcela závislé na jedinci. Já osobně jsem očekával spíše negativní reakce, neboť je známo, že lidé tady u nás bývají na ně často velice vysazení, ať už kvůli jejich nepřiměřeně rychlé jízdě autem nebo kvůli jejich vulgárnímu a neslušnému chování. Opak byl však pravdou, vesměs se zřejmě respondenti setkali spíše se slušnými polskými sousedy.

„No tak já s nima třeba špatný zkušenosti nemám, mám vlastně i v sousedství Poláky, už vlastně sedm, osm let, tak nějak tady jsou, a i předtím jsme měli třeba ze školy družbu se školou z Polanice zdroj, kde jsme jezdili s dětma na sportovní utkání a takovýchle věci.“ (Barbora)

„Je to individuální. To je, jako u nás někteří lidé jsou lepší a někteří jsou horší, já to nějak moc neškatulkuju, že by byli horší. Jako nemám s nima nějaký špatný zkušenosti.“ (Dana)

„Je to jako všude no, samozřejmě jsou lidi, kteří jsou vstřícní a ochotní, ale jsou i lidi se kterými jsou problémy.“ (František)

„No tak samozřejmě tam jsou lidi jako všude jinde lepší i horší. Já s Polákama problém nemám, ale v některých věcech se s nima hůř domlouvá nebo hůř, těžko domlouvá, já to nedokážu porovnat, protože nemám zkušenost z pozice starosty s jiným národem.“ (Emil)

Pouze u dvou respondentů, byl názor na Poláky negativní, což bylo celkem překvapivé zjištění hlavně u respondentky Hany, která prodává v obchodě na hranicích s Polskem a jak sama řekla, tak 99 % zákazníků jsou Poláci. U respondenta Cyrila i přes negativní názor na Poláky později dodal, že s některými, spíše ze starší generace, to „jakž takž jde“.

„Ano, rozdíly jsou opravdu velké. Vnímám je jako pranárod. Spíš jako negativně. Ale záleží na tom. Ale opravdu i děti jako od malička hlídaj si opravdu ty ceny. I třeba malý dítě, tři roky, přijde a říká: to jsou drahý bonbony, ty nechci. Tak tím asi. Že opravdu jsou přes ty ceny, že všechno jako řešej.“ (Hana)

„Pozitivní názor na ně? Asi ne, nedokážeš jim ani pomalu věřit, protože co oni slíběj, tak nedodržej. A když se s nima na nečem domluvíš, tak to je jako když mluvíš do zdi pomalu. Teda jak s kterýma, třeba s těma staršíma nebo se starostama tak s těma to ještě jakž takž jde. A taky jezdí jak prasata.“ (Cyril)

Respondent Ivan na tuto otázku přímo neodpověděl. Spíše se snažil vysvětlit, že jsme si v mnoha ohledech velice blízcí, ať už se to týká podobnosti jazyka nebo politických názorů, ale také popisoval, že jsme kulturně hodně odlišný.

„To nevím, na tohle se strašně špatně odpovídá, protože samozřejmě jsme si hrozně moc blízcí, už je to daný tím jazykem, že když někdo neumí polsky jo a jede tam tak se rukama nohama domluví nebo jak to říct lidově, takže to je příjemný překvapení. Co se týká těch politických názorů, tak to asi taky máme k sobě blízko, ale co se týká kultury, tak jsme hodně odlišnej národ.“ (Ivan)

Služby – Polsko X Česko

V této části se zaměřuji na to, jestli respondenti využívají služby v Polsku. Jde především o nákupy, a to o nákupy levnějších potravin, oblečení nebo různých věcí, které se týkají zahrady nebo stavebních materiálů. Zjednodušeně řečeno, respondenti jezdí nakupovat do Polska věci, které jsou v Polsku levnější než je tomu u nás, což je

docela pochopitelné, když můžou jet pár kilometrů za hranice a některé věci koupit podstatně levněji, než je tomu třeba v Broumově nebo v Náchodě. Nakupovat do Polska jezdí sedm respondentů.

„Ano určitě. Záleží, co zrovna chci kupovat. Jestli když jedu nakupovat oblečení, tak jedu do Polska, protože vlastně nedaleko odsud asi 25 kilometrů je město Wałbrzych, to je větší město, kde mají velký obchodní dům, kde prodávají spoustu oblečení a nemusíme jezdit do Hradce Králové do Futura a tak.“ (Adam)

„Jak kdy, většinou do těch biedronek tady za hranice se jezdí nebo využíváme obchodní centrum v Klodzku, tak tam se někdy občas pojedou podívat, když tam něco je.“ (Cyril)

„Ano je to jiná mentalita lidí, jezdíme na nákupy, některé věci jsou pro nás levnější a vzdálenost je podobná jako do Broumova, takže něco je určitě lepší koupit v Polsku.“ (Dana)

„Za prvé už jenom ten obchod s nima je velice dobrej, třeba my tam jezdíme pro kytičky zásadně do Polska, protože tam je skutečně výběr daleko větší, jsou velice ochotný, jsou velice vstřícný.“ (Gabriel)

Pouze dva respondenti (Emil a František) uvedli, že do Polska nakupovat nejedí, pan František dokonce nevyužívá žádných služeb v Polsku. Pan Emil využívá služeb v Polsku v podobě běžkařských tratí, které se nacházejí nedaleko hranic.

„Co jsem se párkrát snažil využít, tak na Karlov pod Hejšovinu jsem jel běžky, je to asi nejbliž a poměrně vysoko, ale taky zase ty služby z jejich strany, nebylo to stoprocentní, mohly být ty stopy upravený, rolba stála, nikdo s ní nejedil a bylo sněhu dost, takže maj v tomhle tom rezervy určitý.“ (Emil)

„Já osobně ne.“ (František)

V této části jsem očekával od všech respondentů odpovědi, že Polsko využívají k nákupům levnějšího zboží, avšak výjimky potvrzují pravidlo, a tak se našel i jeden

z respondentů, který polských služeb nevyužívá vůbec. Jedna respondentka uvedla, že Polsko navštěvuje pouze sporadicky. Jak jsem očekával, moji respondenti jezdí k našim polským sousedům nakupovat levnější potraviny, dále také oblečení, stavební materiál či zahradnické potřeby.

Hranice dříve a dnes

Dále jsem se snažil zjistit, jestli otevření hranic a vstup do Schengenského prostoru obyvatelé vnímají pozitivně nebo negativně. Očekával jsem spíše, že respondenti budou odpovídat kladně. Na druhou stranu mě překvapilo, že všichni odpověděli, že je to ku prospěchu, akorát čtyři respondenti (Barbora, Cyril, Gabriel a Ivan) ve svých odpovědích zmínili i některá negativa.

„No tak výhoda je vlastně v tom, že ti stačí jeden doklad občanka nebo pas nebo něco takovýho, nejsou nějaký velký prohlídky na hranicích a to ale zase nikdy nevíš, kdo přes ty hranice jede v tom je to asi problematický, protože v každý národnosti se najdou lidi dobrý a špatný.“ (Barbora)

„Nevím, jestli to prospělo. Tam prospělo jen to, že tam můžeš jet, kdy chceš, nepotřebuješ žádný pas a prostě se sbalíš a jedeš. Třeba jezdíme tam pro uhlí a nejsou tam žádný kontroly, můžeš tam nakupovat vlastně, co chceš, je to hlavně rychlejší. Nejhorší je, když někdo bude něco pašovat, že je nikdo nechytne, mají to jednodušší. Nebo tady v Otovicích, tam nákladáky nemůžou jezdit a stejně tam jezděj.“ (Cyril)

„Negativní je tam ta nákladní doprava.“ (Ivan)

„No takhle já tvrdím, že to ku prospěchu je, samozřejmě že to přináší i negativa to je logický, ale každá nová věc přináší, jak plusy, tak i minusy, ale domnívám se, že je daleko více těch kladů, prostě řekněme si to upřímně, lidi jsou různý ve všech státech i u nás, ne všichni jsou takový vstřícný, já si myslím, že je to dobře, to takhle je.“ (Gabriel)

Negativní odpovědi u respondentů Ivana a Cyrila byly nejspíše ovlivněny tím,

že žijí v Otovicích, kde po otevření hranic začali jezdit větší nákladní auta a tuto skutečnost označili jako negativní. Třetí respondentka (Hana), která žije v Otovicích, tuto skutečnost, jako negativní nezmínila. Je možné, že u této respondentky je to ovlivněno tím, že vlastní malý obchod přímo na hranicích, a tak pro ni, jako podnikatelku je jenom dobře, že se zvýšil počet aut, která přes Otovice projedou. Respondenti Barbora a Gabriel poukazují na to, že v každé národnosti jsou lidé lepší i horší a nikdy člověk neví, kdo přes hranice k nám do České republiky přijede.

I přes některé výjimky byly odpovědi respondentů kladné, tak jak jsem předpokládal. Všichni respondenti považují otevření hranic jako pozitivní. Mně by se na tuto otázku těžko odpovídalo, protože jsem úplné uzavření nezažil, a proto je pro mě těžké si představit, že bych chtěl jet třeba do Polska a nemohl bych. Hraniční přechod s kontrolami si sice pamatuju, ale to bylo z doby, kdy už se cestovat do zahraničí mohlo, akorát se na hranicích musely předkládat pasy.

„Já myslím, že je to určitě velké pozitivum, že se nemusíme zdržovat na hranicích, že máme vlastně volnou možnost cestování. Určitě to беру jako velké pozitivum.“ (Adam)

„Myslím si, že Schengenský prostor je ku prospěchu pro většinu států, nemyslím si, že by některý stát nechtěl být v Schengenu, protože ta volná možnost cestování je velkou výhodou.“ (František)

„No, tak nám to určitě prospělo, protože když jsme jezdili do Polska, tak třeba tatka jel pětkrát denně do Polska a pětkrát denně ho kontrolovali a projížděli přes počítač. A hlavně teď si toho u nás Poláci můžou mnohem víc nakoupit, než tomu bylo dříve.“ (Hana)

Česko – polská spolupráce

Cílem u této otázky bylo zjistit, zda mají respondenti nějakou představu o tom, jak funguje česko-polská spolupráce nebo jestli vůbec vědí o tom, že něco takového funguje. Co se týká starostů, tak u nich nebyla otázka mířena na to, jestli ví o spolupráci, ale přímo jak funguje nebo nefunguje spolupráce mezi obcemi, jestli mají nějakou

oficiální nebo neoficiální spolupráci s některou z obcí v polském pohraničí. Pouze dva respondenti (Adam a Dana) mě odkázali na pana starostu, že oni o spolupráci neví a že bude lepší, když se zeptám přímo pana starosty. U respondentky Dany to nejspíše bylo podmíněno tím, že pan starosta během rozhovoru seděl vedle v kanceláři a respondentka se nejspíše bála, aby neřekla něco nevhodného, a tak mě odkázala na pana starostu.

„U nás zrovna u naší obce nevím, jestli tam probíhá nějaká spolupráce. To pak se spíš zeptejte starosty nebo zástupců.“ (Adam)

„Vybuodovala se tady silnice, to myslím, že bylo na základě česko-polské spolupráce, takže určité možnosti asi jsou. Myslím si, že jo, ale jistá si nejsem, budete mít lepší, když se na to zeptáte pana starosty.“ (Dana)

Jak jsem se dozvěděl od starostů obcí, tak Martínkovice a Otovice mají oficiální partnerství s jinou polskou obcí a pouze Božanov oficiální partnerství nemá. Důležité určitě je, aby partnerství nebylo podepsáno jenom na papíře, ale aby fungovalo i v podobě různých akcí, což u těchto obcí funguje.

„Ne my jsme oficiální partnerství neuzavřeli, protože prostě ten zájem musí být spíš od lidí nebo od jednotlivých složek, než aby obec uzavřela partnerství, který potom bude prázdný.“ (František)

„Máme smlouvu. V Polsku je ta samospráva trošku jinak nastavená, tady má právní subjektivitu každá obec, pokud je samostatná samozřejmě a v Polsku je takzvaná gmina, to je, přirovnal bych to k území Broumova, tady za hranicema je to gmina Radków. Ta gmina má právní subjektivitu, ale jednotlivé obce jsou vlastně pod tou gminou a tam jsou ty zástupci jednotlivých obcí, který nemají právní subjektivitu, to není starosta jako takovej, ale říkají jim šoltýsové. Ten šoltýs nějakým způsobem zastupuje danou obec na úrovni gminy a je to nějaký shromáždění šoltýsů.“ (Emil)

„Jo vlastně máme. Bylo něco podepsanýho, máme vlastně s Tlumačovem, no ale tím jak oni jsou opravdu sousedi přímo u nás, tak to ani nevnímám, ale máme s nima uzavřený.“ (Ivan)

Z rozhovoru jsem zjistil, že jakási spolupráce funguje. Jedná se spíše jen o pár akcí, které spolu obce z obou stran pohraničí pořádají, ať už se jedná o hasičské závody, dětský den nebo pouštění draků.

„No tak to už je trochu složitější, ale je to spíš o tom, když se sejdou dva a chtějí realizovat nějaký záměr. My jsme realizovali tady velkej projekt s Polákama, ale někdy jsou s nima v tomhle směru trochu problémy, protože oni mají buď ty podmínky nastavený měkčí, prostě nemusejí jít až do takových důsledků, když to u nás ano a někdy vznikají problémy v tomhle tom.“ (František)

„My máme smlouvu jako Martínkovice se Scinawkou Dolnou. To je obec směrem na Klodzko a s nima nějakým způsobem, nechci říkat, spolupracujeme, ale navštěvujeme se, když maj dožínky, tak tam jedeme, když maj hasiči soutěž, tak hasiči přijedou sem, škola tam byla na nějakých závodech, jejich škola byla tady, prostě takhle nějak to funguje.“ (Emil)

*„Děláme tady dětskej den a děláme pouštění draků s polskou vesnicí s Tlumačovem.“
„No ještě nějaká spolupráce s hasičema, no my teď s hasičema máme malinkej problém, protože to moc nefunguje, teď se to teda nějak napravuje. No tak asi tohle to.“ (Ivan)*

Závěrem k této podkategorii by se tedy dalo říci, že oficiálně potvrzenou spoluprací mají pouze Martínkovice a Otovice. Otovice konkrétně s Tlumačovem, kde spolupráce vypadá tak, že se během roku realizuje několik společný akcí, jako je například pouštění draků, dětský den či přátelská fotbalová utkání. Martínkovice mají sepsanou spoluprací se Scinawkou Dolnou, se kterou se též navštěvují na určité akce, jako jsou dožínky, hasičské soutěže či různé koncerty. Božanov oficiální partnerství

uzavřené nemá, ale jsou určité projekty, které společně realizují.

Problémy v pohraničí

Problémů ve všech třech obcích je určitě hodně, některé jsou větší a některé zase menší. Mě konkrétně zajímaly dva největší problémy, které jsou teď asi nejaktuálnější, a to je problém spojený s případnou těžbou uranu, konkrétně uskutečnění průzkumných vrtů. Tento problém není jen problémem těchto vybraných obcí, ale je to problém pro celý Broumovský výběžek. Druhý problém, na který jsem se respondentů dotazoval, byl problém s cestou v Otovicích, kde některé mosty jsou v havarijním stavu. Tento problém je úzce spojený s nově otevřeným lomem (5 let), který je na polské straně v bezprostřední blízkosti Otovic. O těžbě uranu neslyšel pouze jeden respondent (Cyril). Ostatní respondenti o tomto problému slyšeli nebo četli. Nejpřesnější informace měli starostové, protože oni musejí tyto problémy řešit. V tomto případě mohou problém řešit jen stěží, protože se jedná o těžbu mimo naše území, a proto se tímto problémem musí zabývat stát.

„Takže jsme na základě těchto informací jsme napsali nějaký vyjádření, že nesouhlasíme s těma vrtama a byli asi tři vybraní starostové za svazek obcí, se objednali u ministra životního prostředí a tam to nějako řešili a protože my samozřejmě nemůžeme s Polskem jako se státem tohle řešit, ale stát jako Česká republika samozřejmě už může, takže slíbil, že bude nějakým způsobem pokračovat na nějaký úrovni ministerstva zahraničních věcí a ministerstva životního prostředí.“ (Emil)

„No polská strana vlastně vydala povolení na průzkumný vrty, to povolení údajně končí někde teďka v červnu nebo během léta, takže pravděpodobně ani nedojde k tomu, aby byly ty průzkumný vrty byly realizovány, přesto určitá obava, když jsme se to dozvěděli tak na naší straně je, protože tady jsou ty podzemní vody, který by mohly být určitým způsobem zasaženy, kontaminovány a to by si myslím bylo velký neštěstí pro tenhle region, protože to co tady máme a to čeho si ceníme, to je ta voda, která tady je ty zásoby, takže měli jsme z toho obavy a nejen uran, ale tam šlo i těžbu metanu tím frakováním, tak to je další problém, ale od toho v současné době si myslím, že reálně nehrozí.“ (František)

Jak můžeme vidět v následující odpovědi jednoho ze starostů, objevuje se nová, zatím však nepodložená skutečnost, že návrh na rozšíření silnice by mohl mít jakousi souvislost s již zmiňovanou těžbou uranu, a proto se snaží všichni jakýmkoliv způsobem tomuto zabránit.

„No to je, ale teď budu opravdu spekulovat, teď se nic nezakládá na pravdě. Ano samozřejmě, že tu informaci tady máme a dokonce si myslím, že i to rozšiřování té silnice, že to může souviset právě s tím uranem a jedna z těch obav, proč to nechceme tu silnici rozšířit, protože samozřejmě, jestli se tenhle ten binec bude tam někde kopat, tak je jenom otázkou času, kdy napadne nějaký podnikatelský subjekt tady v České republice, že se na tom dá vydělat na té spolupráci a jezdilo by to přes nás“ (Ivan)

Co se týká problémů v těchto obcích, nejvíce jsem čerpal z odpovědí starostů, a to zejména proto, že se o tyto problémy zajímají mnohem více než běžní občané. Zajímavé však bylo i zjištění, že ne každému občanovi jsou tyto problémy lhostejné. Každý z dotázaných o nich věděl, někdo věděl bližší informace, někdo jen okrajové, ale je pozitivní, že všichni z nich mají v povědomí, co se v jejich obci děje a chystá. Já osobně samozřejmě také nějaké informace měl, ale jak jsem postupně zjišťoval, každý má jiné a v podstatě se neví, jaké jsou přesné. Například problém v Otovicích s rozšířením silnice — někdo tvrdí, že to bojkotují z důvodu, aby zde nejezdila těžká nákladní auta, naopak někdo zas říká, že ty auta ničemu nevadí. Další člověk zase uvádí, že projekt bojkotují z důvodu, že zde chtějí dělat podél cesty chodníky, což je kvůli zúžení silnice nepřipustné. Otázkou je, kde je pravda. A to jsem se snažil zjistit právě u otovického starosty. Pravda by měla být ta, že kraj usiluje o rozšíření silnice, z důvodu změny parametrů silnice a povolení nákladní dopravy, kdežto obec je proti. Jak sám pan starosta uvádí, v některých úsecích by to ani nebylo možné.

„Tady jsou 3 místa úplně kritický, kde to vůbec nejde.“ (Ivan)

Dotace

Otázka čerpání dotací byla především směřována na starosty jednotlivých obcí, ostatní respondenti věděli o velkých akcích, které byly podporovány Evropskou unií nebo Královéhradeckým krajem. Jednalo se především o vybudování kanalizace (Martínkovice, Božanov) a o vybudování cyklostezky (Otovice). Očekával jsem, že všechny obce čerpají dotace, ať už na menší projekty nebo na projekty, které se pohybují v řádech milionů. Nejvíce jsem se o dotacích dozvěděl od respondenta Emila, který byl velice vstřícný a dokonce mi nabízel, že pokud bych chtěl, tak by mohl dohledat i konkrétní částky.

„No já můžu říct, co využívá obec jako taková a co se týče kraje to by jsme, pak taky asi pořídili něco vymyslet. My jsme pořídili z dotačních peněz z těch větších na rekonstrukci Chaty pod korunou a letos se dodělala kanalizace, a to byla asi největší investice v obci za posledních hromadu let. To byly opravdu velký akce, no a pak byly takový menší, to byly peníze, který jsme získali přes místní akční skupinu v Broumově, který jsme členem, z ní jsme koupili nebo teda vyměnili okna na škole, já teď ty částky nevím z hlavy.“ (Emil)

„Čerpáme a zrovna jsme u tý česko-polský spolupráci, vystavěli jsme tady tu cyklostezku a to bylo z česko-polský spolupráce, partnerem pro nás bylo město Broumov a gmina Radków, takže to byl velkej projekt, mezinárodní by se dalo říct.“ (Ivan)

„No my jsme tady čerpali hodně, to bylo myslím 17 milionů korun na společnej projekt s polskou stranou, to byla výstava parkovišť a oprava místních komunikací a vybudování toho přechodu ve Studený vodě, to byl vlastně největší projekt, co jsme realizovali a pak realizujeme spíš menší projekty, který jdou přes místní akční skupinu v Broumově, nebo teďka děláme kanalizaci, ale tady máme pouze dotaci od Královéhradeckého kraje, větší část si budujeme sami, aby jsme nějakým způsobem ušetřili a nezatížili do budoucna, vlastně v ceně stočného obyvatele.“ (František)

Jak jsem předpokládal, tak všechny tři obce čerpají dotace, ať už na velké projekty nebo na ty menší. Menší projekty jsou vedeny přes místní akční skupinu v Broumově, jak uvedli dva starostové (Emil a František). Je v celku logické, že finanční možnosti malých obcí nejsou tak velké, a tak se snaží co nejvíce čerpat peníze pomocí dotací, ať už z kraje nebo z Evropské unie. Dotace byly využity v poslední době hlavně na výstavbu kanalizací (Božanov a Martínkovice) a cyklostezku (Otovice), která vede až do Polska.

ZÁVĚR

Závěrečná práce s názvem „Život obyvatel v česko-polském pohraničí a jeho specifické znaky“ měla za cíl zjistit, jak lidé žijí v česko-polském pohraničí, jak jsou spokojeni se životem, jaké problémy obnáší život v těsné blízkosti s Polskem a také jak se realizuje česko-polská spolupráce. Byly vybrány tři obce z oblasti Broumova – Božanov, Martínkovice a Otovice. Jde o tři obce, které sousedí spolu a zároveň jsou přímo u hranic s Polskem. Z každé obce byl vybrán alespoň jeden zástupce obce a ve všech případech šlo o ty nejpovolanější, a to o starosty. Ostatními respondenty byli občané jednotlivých obcí. Z každé z obcí jsem získal po třech rozhovorech. Pro mé bádání byly stanoveny tři důležité výzkumné otázky, avšak již při samotném šetření jsem zjistil, že nad stanovené otázky se dostávám i k jiným, ale velmi zajímavým informacím. I tyto informace jsem do svých analýz zahrnul, neboť mi pomohly objasnit některé problémy, které se tohoto prostředí a života lidí v pohraničí týkají.

První z výzkumných otázek měla za úkol zjistit, zda jsou lidé spokojeni či nespokojeni s životem v česko-polském pohraničí a proč tomu tak je. Výsledky výzkumu mi ukázaly, že lidé jsou se svým životem ve sledovaném prostředí velmi spokojeni. Důvody jsou zřejmé a jsou zmiňovány téměř všemi respondenty. Jsou jimi krásná příroda, výskyt zajímavých kulturních památek a v neposlední řadě to je rodina, kvůli které by se stěhovat pryč nechtěli. U starších lidí jde také o zvyk, o jakýsi konzervatismus, který je spojen s tím, že nechtějí ve svém životě nic měnit a jsou spokojeni se současnou situací. V tomto smyslu se také brání změnám, které by mohly

ohrožit krajinu a životní prostředí v lokalitě. Obavy vyvolává na polské straně zájem o případnou těžbu uranu. K jednání o tomto problému na úrovni české a polské samosprávy nedochází. Obce hledají záštitu ve svazku obcí a apelují na české ministerstvo zahraničních věcí a životního prostředí, které slibují jednání s polskou stranou. Specifickým problémem je v této lokalitě jednak udržitelnost zaměstnání, které se však u českých obyvatel váže výhradně na pracovní příležitosti na české straně, a jednak problém demografických změn, které spíše kolísají. Zajímavým prvkem je nákup pozemků a nemovitostí holandskými občany, které je využívají pro rekreaci nebo déle trvající pobyt.

Druhá z výzkumných otázek mi měla odpovědět, zda a jak jsou lidé ovlivňováni tím, že žijí nedaleko hranic s Polskem. Co se týká využívání služeb v Polsku, téměř každý (kromě jednoho) z respondentů těchto služeb využívá, někdo více, někdo méně, ale dalo by se říci, že každý ke stejným účelům, a to zejména nákupy. Jak jsem očekával, většina lidí jezdí do Polska pro levnější potraviny, oblečení či stavební materiál. Je to logické, neboť ceny jsou nižší a vzdálenost menší než do větších center v České republice. Dále uváděli, že i Poláci našich služeb využívají, Poláci rozhodně více jak Češi hledají možné pracovní uplatnění na druhé straně hranice, ale sledovaná lokalita jim slouží spíše jako přeshraniční tranzit do České republiky. Nikdo z respondentů se nezmínil o faktu, že by i Češi jezdili za prací do Polska, to je určitě silně ovlivněno nižšími platy v polském pohraničí. Většina respondentů projevila v názorech na Poláky jakožto sousedy neproblémový přístup, ale také uvedla i negativní hodnocení, které se týká velmi rychlé a nebezpečné jízdy polských sousedů na našich silnicích. Respondenti v odpovědích vyjádřili, že Čechy a Poláky spojuje například jazyková blízkost, ale že přesto se jedná o odlišné kultury, které mohou vytvářet bariéry v sousedských vztazích. Proto spíše zdůrazňovali diferenciaci Poláků podle jejich osobních charakterových vlastností, tak jako lze tuto diferenciaci nacházet v případě českých obyvatel.

Poslední otázka měla za cíl zjistit, jak lidé vnímají česko-polskou spolupráci, kolik toho o ní vědí a jestli se jí nějakým způsobem účastní. Avšak více jsem se zaměřil na zástupce obcí, abych o této spolupráci zjistil více podrobných informací. Výsledkem je zjištění, že ze tří zmíněných obcí je Božanov jedinou, která nemá oficiálního

polského partnera. V případě Otovic je partnerskou obcí Tlumačov, v případě Martínkovic Scinawka Dolna. Jde zejména o několik akcí za rok, jako jsou hasičské závody nebo třeba společný dětský den. Z odpovědí respondentů však nebylo patrné, že by tato spolupráce vedla k bližšímu poznávání a ke vzájemným kontaktům mezi sousedy na dvou stranách hranice. Převažují spíše účelové, ale méně osobní vazby spojené zejména s nákupy. Respondenti pozitivně hodnotí otevření hranic, u dvou respondentů byla vyslovena obava z toho, že nemají jistotu v tom, kdo k nám může přes hranice přicestovat. Starostové spatřují v možné spolupráci příležitost pro řešení místních problémů spojených se zkvalitněním života v obci. Jedním z identifikovaných problémů je řešení silniční dopravy a s ní spojených hraničních přechodů. Na české straně je obava, aby zkvalitnění silniční dopravy nevedlo k posílení tranzitu nákladních automobilů. Problém se silniční dopravou se v současné době nejvíce týká obce Otovice, avšak během několika let, by měl být zprovozněn hraniční přechod mezi Božanovem a Radkówem, což může zvýšit provoz i v obcích Martínkovice a Božanov, zde by se jednalo pouze o automobilovou dopravu, jelikož silnice není a ani po opravě nebude mít parametry umožňující jízdu nákladních automobilů.

Bakalářská práce představuje pokus přiblížit specifika života lidí v česko-polském pohraničí na zvoleném území tří českých obcí. Ukazuje se, že lidé zde žijící si také v tomto prostředí vytvářejí své domovy, že si v pohraničí vytváří příležitosti, jak uchovat a rozvíjet kvalitu života, včetně hledání způsobů, jak při tom vnímat pohraničí jako důležitý prvek pro řešení místních problémů a vzájemnou přeshraniční spolupráci. Ale ta se rozvíjí pozvolně a naráží na řadu bariér, např. v možnosti užší spolupráce lokální samosprávy, místních spolků nebo ekonomických subjektů. A jak také vyjádřil jeden ze starostů ze sledovaných obcí, mnohé záleží na iniciativě zdola, na zájmu samotných občanů. Domnívám se, že na učiněné počáteční poznatky je možné a účelné navázat a lépe poznat, k jakým změnám v česko-polském pohraničí dochází.

Seznam literatury

Bernard, Josef. 2011. *Endogenní rozvojové potenciály malých venkovských obcí – obtížné hledání a měření jejich vlivu*. Sociologický časopis 47 (4): 745-775

Čapka, František, Lubomír Slezák a Jaroslav Vaculík. 2005. *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno: Akademické nakladatelství CERM.

Jeřábek, Milan (ed.). 1999. *Geografická analýza pohraničí České republiky*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

Jeřábek, Milan. 2001. *Reflexe regionálního rozvoje pohraničí České republiky*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

Kolibová, Helena. 2011. *Analýzy sociální reality v česko-polském příhraničí po vstupu do Evropské unie*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, Ústav veřejné správy a regionální politiky.

Temelová, Jana, Jakub Novák, Lucie Pospíšilová, Nina Dvořáková. 2011. *Každodenní život, denní mobilita a adaptační strategie obyvatel v periferních lokalitách*. Sociologický časopis 47 (4): 831-858

Zich, František. 1996. *Kdo žije v pohraničí: česká část česko-německého pohraničí v procesech společenské transformace a evropské integrace*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

Elektronické zdroje

Božanov. 2016. „Oficiální stránky obce“ [online] [cit. 5. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.obecbozanov.cz/>

Broumov. 2016. „Oficiální stránky města“ [online] [cit. 7. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.broumov.net/>

Český statistický úřad. 2016. „*Databáze demografických údajů za obce ČR.*“ [online] [cit. 25. 3. 2016]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Dotace EU. 2016. „Přeshraniční spolupráce“ [online] [cit. 7. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.dotacni.info/preshranicni-spoluprace-ceska-republika-polsko-2014-2020/>

Euroregion Glacensis. 2012. „*Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska - Euroregion Glacensis.*“ [online] [cit. 13. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.euroglacensis.cz/uvodem.html>

Mapy.cz. 2016. „*Mapy České republiky.*“ [online] [cit. 22. 4. 2016]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=16.1667000&y=50.4166980&z=11>

Martínkovice. 2016. „Oficiální stránky obce“ [online] [cit. 4. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.martinkovice.cz/>

Otovice. 2016. „Oficiální stránky obce“ [online] [cit. 3. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.obecotovice.cz/>

Rambousková, Michaela. 2016. „*Těžba uranu v polském pohraničí ohrozí naši vodu, bojí se Broumovsko.*“ [online] [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: http://hradec.idnes.cz/broumovsko-se-obava-tezby-uranu-na-polskem-pohranici-p0v-/hradec-zpravy.aspx?c=A160115_2218566_hradec-zpravy_pos

Roubínek, Pavel, Petr Kladivo. 2013. „*Vybrané historické a socioekonomické souvislosti česko-polských příhraničních vztahů.*“ [online] [cit. 18. 4. 2016]. Dostupné z:http://fast10.vsb.cz/226/zadani-sem-praci/silesia_support/konference/5_roubinek_kladivo.pdf

Přednáška

Bernard J. 2015. Prezentace – Sociologie pohraničí

Závěrečné práce

Almer, David. 2012. *Průchodnost hranice jako fenomén ovlivňující identitu v pohraniční oblasti se zaměřením na Domažlicko – srovnání období před rokem 1989 a po něm.* Plzeň: Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Filozofická fakulta.

Hrabala, Jiří. 2014. *Komparativní analýza česko-polského a česko-rakouského pohraničí.* Brno: Diplomová práce. Masarykova univerzita. Přírodovědecká fakulta.

Fialová, Lenka. 2014. *Vymezení periferních oblastí ČR.* Brno: Diplomová práce. Masarykova univerzita. Ekonomicko-správní fakulta.

Seznam příloh

1. Příloha: Scénář rozhovoru
2. Příloha: Ukázka rozhovoru
3. Příloha: Tabulka demografických ukazatelů - Martínkovice
4. Příloha: Tabulka demografických ukazatelů - Božanov
5. Příloha: Tabulka demografických ukazatelů – Otovice

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Scénář rozhovoru

„Dobrý den, jsem studentem Filozofické fakulty na Univerzitě Hradec Králové, konkrétně obor Sociologie obecná a empirická. Tímto bych Vás rád poprosil o příspěvní Vašich názorů a Vašeho pohledu při psaní mé bakalářské práce, která je zaměřena na život občanů v česko-polském pohraničí. Kdybyste mi odpověděl/a na několik otázek, moc by mi to pomohlo. Ujišťuji Vás o anonymitě odpovědí, které slouží jen pro mé účely, to znamená, že Vaše příjmení nebude nikde uvedeno. Ještě bych se Vás zeptal, zda Vám nebude vadit nahrávání rozhovoru?“

Život v místě bydliště

Jak dlouho tu již žijete?

Žijete zde od narození nebo jste se sem přistěhoval/a?

- Co Vás přimělo k přistěhování?*
- Litujete toho nebo byste se rozhodl/a znovu stejně?*

Co vás zde drží? (rodina, přátelé, práce)

Spokojenost s životem v pohraničí

Jak byste charakterizovala region, ve kterém žijete?

Jak byste sám/sama svými slovy charakterizoval/a život v místě Vašeho bydliště?

Jak moc jste spokojen/a s životem nedaleko hranic s Polskem?

Jaké výhody shledáváte v souvislosti s životem nedaleko Polska?

Jaké nevýhody shledáváte v souvislosti s životem nedaleko Polska?

Sousedství – služby, lidé

Jak vnímáte Poláky jako lidi? Jsou vám sympatičtí, milí nebo k nim naopak moc sympatie necítíte?

Využíváte nějakých služeb v Polsku? Např. nákupy, výlety, apod.

Víte o tom, že by naopak Poláci využívali nějakých služeb v ČR? Zejména zaměstnání, nákupy, turismus.

Jak byste popsal typického Poláka? Čím se liší od Čecha?

Hranice dříve a dnes

Myslíte, že vstup do Schengenského prostoru spíše prospěl nebo uškodil? Shledáváte výhody nebo spíše nevýhody ve volném pohybu osob mezi Českem a Polskem?

Shledáváte jazykovou bariéru jako problém nebo naopak s polským jazykem problém nemáte?

Česko-polská spolupráce

Víte něco o česko-polské spolupráci? A konkrétně o spolupráci Vaší obce s nějakou polskou obcí?

Zapojujete se do aktivit spojených s česko-polskou spoluprací?

Zástupci – *Jak funguje spolupráce se zástupci polských obcí?*

Bydlení a práce

Myslíte si, že lidé tíhnou více do vnitrozemí nebo zůstávají raději v pohraničí?

Kde myslíte, že se lidem žije lépe? A myslíte, že to tak mají všechny věkové skupiny stejné?

Jaký máte názor na nabídku práce v pohraničí?

Problémy v pohraničí

Víte o nějakých problémech spojených s Polskem, Poláky?

Otovice – Nová silnice – *Proč nechcete? Jak se k tomu staví polská strana?*

Božanov – Těžba uranu – *Víte o plánovaném prozkoumání popř. další těžbě uranu na polské straně?*

Jaký máte názor na těžbu v blízkosti hranic?

- Přechod Božanov – Radków

Dotace

Víte o nějakých dotacích, které pomohli k rozvoji Vaší obce?

Věděl byste jak a kde žádat o dotaci (kraj, EU)?

Příloha č. 2 – Ukázka rozhovoru – pan Emil

Rozhovor č. 5 – Pan Emil

Tazatel: „Dobrý den, jsem studentem Filozofické fakulty na Univerzitě Hradec Králové, konkrétně obor Sociologie obecná a empirická. Tímto bych Vás rád poprosil o příspěví Vašich názorů a Vašeho pohledu při psaní mé bakalářské práce, která je zaměřena na život občanů v česko-polském pohraničí. Kdybyste mi odpověděl/a na několik otázek, moc by mi to pomohlo. Ujist'uji Vás o anonymitě odpovědí, které slouží jen pro mé účely, to znamená, že Vaše příjmení nebude nikde uvedeno. Ještě bych se Vás zeptal, zda Vám nebude vadit nahrávání rozhovoru?“

Respondent: Nebude, to je samozřejmost.

Tazatel: Jak dlouho tady žijete v Martínkovicích?

Respondent: Od narození. Od roku 1963.

Tazatel: A co vás tady drží?

Respondent: Rodina určitě, jsem tady zvyklej a v podstatě po škole jsem tady měl práci stálou, no a pak postupně se to vyvíjelo a mám tady práci pořád, takže rodina a práce a nakonec se mi tady i líbí.

Tazatel: A co jste dělal dřív, než jste se stal starostou?

Respondent: Dřív ještě když byl státní statek Teplice a pak Broumov, tak jsem dělal na státním statku, pak jsem chvíli v Broumově dělal v autoservisu kolem prodeje aut a potom ještě asi rok jsem prodával zemědělskou techniku a od roku 2002 jsem starostou, vlastně už čtvrtý období.

Tazatel: Jak byste charakterizoval region, ve kterém žijete?

Respondent: Asi bych vyzdvihnul přírodu, ta tady je pěkná, určitý klid a na druhou stranu je zase problém s pracovním místem, se sehnáním pracovních míst, určitá odlehlost od centra nebo od center.

Tazatel: Takže jste spokojenej se životem tady u hranic?

Respondent: V podstatě jo, nic mi tady nechybí.

Tazatel: A třeba nějaký výhody nebo nevýhody života v blízkosti Polska?

Respondent: Nevýhody to je ta odlehlost jak jsem říkal, nějaký rychlý spojení s centrem chybí, to vím, že i podnikatelé a firmy nařikaj, že by kdyby ta dálnice byla

přitažená blíž, že by jim to hodně pomohlo.

Tazatel: Aspoň třeba do toho Náchoda.

Respondent: No tak ona do Náchoda nikdy nebude, bylo to tak plánovaný, ale pak se to odklonilo na Trutnov a to by určitě hodně pomohlo. Co se týče poláků, tak nějaká ta výhoda polskejch hranic blízkých moc velká není, aspoň teda z mého pohledu. Z té polohy u hranic hodně těžej na hranicích Německem a Rakouskem, ale s tím Polskem to za velkou výhodou nepovažuju.

Tazatel: Jak třeba vnímáte Poláky jako lidi?

Respondent: No tak samozřejmě tam jsou lidi jako všude jinde lepší i horší. Já s Polákama problém nemám, ale v některých věcech se s nima hůř domlouvá nebo hůř, těžko domlouvá, já to nedokážu porovnat, protože nemám zkušenost z pozice starosty s jiným národem. Je fakt, že když se s Polákama domluví, že se sejdeme nebo mně se to stalo několikrát, že něco začíná ve čtyři, tak to začalo v šest. Tak v tom teda trochu pokulhávaj, bych řekl.

Tazatel: Využíváte nějakých služeb v Polsku? Co se týká nákupů nebo výletů nebo něčeho stím spojeným?

Respondent: Já tam nakupovat nejezdím, vím, že manželka občas nějaký oblečení. Řada lidí tam jezdí pro potraviny, to vím. Co jsem se párkrát snažil využít, tak na Karlov pod Hejšovinu jsem jel běžky, je to asi nejbliž a poměrně vysoko, ale taky zase ty služby z jejich strany, nebylo to stoprocentní, mohli být ty stopy upravený, rolba stála, nikdo s ní nejezdil a bylo sněhu dost, takže maj v tomhle tom rezervy určitý.

Tazatel: Jako tam měl být přímo okruh pro běžkaře?

Respondent: Jo tak oni na to dostali peníze, maj na to koupenej stroj, a když se to povede, tak to mají udělaný pěkně, ale stalo se mi už víckrát, že jsem tam jel a počítal jsem, že bude upraveno a nebylo.

Tazatel: A třeba že by Poláci využívali naopak nějaký služby tady u nás?

Respondent: Ví, že jsem, jezdí do práce, ale jestli tady nakupujou to nevím.

Tazatel: A kdybyste měl popsat typického Poláka, nějaký charakteristický rys?

Respondent: Napadá mě jedna typická vlastnost, že jako řidiči jsou docela šílení. Nedodržujou absolutně dopravní předpisy, vím, že si lidi tady stěžujou prostě jezděj na Božanov a předjížděj na místech, kde by mě to vůbec ani nenapadlo a je to docela

nebezpečný, ale s tím jsem se setkal mockrát a to bych uvedl jako typickou negativní vlastnost Poláků.

Tazatel: Registrujete tady hodně aut, jestli tady projíždí hodně Poláků?

Respondent: Navazuje to na pracovní směny, ráno jedou do práce a odpoledne se vrací zpátky.

Tazatel: Já jsem vlastně byl na hranicích v Božanově zjistit, jestli tam je zákaz.

Respondent: Není.

Tazatel: Není tam teda cedule a potkal jsem asi čtyři auta během pěti minut.

Respondent: Cedule tam není, protože už ji tam správa údržby silnic nedává, protože ji pořád někdo řezal, tak už ji tam nedávaj.

Tazatel: Co je docela zajímavý, tak že z Božanově na hranice cesta v mapách značená není a hranic do Radkówa už ano.

Respondent: Tak to jsem takhle nestudoval. Ale teď to možná trochu odbočím, ale je vydaný stavební povolení na opravu cesty z Martínkovic až do Božanova a součástí toho je i zprovoznění hraničního přechodu.

Tazatel: Že by se to rozšířilo, protože tam je cesta celkem úzká.

Respondent: Nevím, jestli rozšiřovat přímo, ale měly by se vybudovat výhybný místa, takže by bylo vidět, na vzdálenost na kterou je vidět, by byly od sebe ty výhybný místa, aby ty auta se pořídily vyhnout.

Tazatel: Takže tohle už je v jednání?

Respondent: Je vyjednaný stavební povolení a teďka kraj žádá o dotační peníze z nějakýho česko-polskýho přeshraničního, já nevím, jak se to přesně jmenuje.

Tazatel: Něco ve smyslu euroregionu.

Respondent: No něco v tom smyslu. Je prostě nějaký dotační program přeshraniční česko-polskej a v rámci toho by chtěli získat peníze na tuhle akci.

Tazatel: Peníze z Evropský unie?

Respondent: Z Evropský unie. Je to krajská cesta takže o dotaci žádá kraj.

Tazatel: Myslíte si, že tím jak se otevřely hranice, že ten vstup do Schengenskýho prostoru, jestli to spíš prospělo nebo uškodilo, ta volnost pohybu.

Respondent: Tak je samozřejmě, záleží na úhlu pohledu, ale já si myslím, že lidem který tady žijou to prospělo. Určitě to prospělo turistickýmu ruchu, podstatně větší

možnosti se otevřeli pěším turistům tady po stěnách a cykloturistika. Já myslím, že poláci začínají tu turistiku objevovat a už je potkávám a vídám jako turisty taky. Jezdět třeba Adršpach, Teplice to je skoro samej Polák.

Tazatel: Já co už jsem takhle slyšel, tak že i z větší dálky sem jezděj. Takhle kolem tý Wroclawi sto, dvě stě kilometrů a že sem jezděj na víc dní.

Respondent: Je to možný. Ty hory jsou pro ně vzácný, oni je tam vlastně nemaj. No a sto kilometrů dneska není žádná vzdálenost, to se dá odjet v sobotu ráno a večer se vrátit.

Tazatel: A jak jste na tom s jazykem s polským, domluvíte se s Polákama v pohodě?

Respondent: No já jim rozumím hodně, většinou se domluvíme v celku bez problému. Ta polština je hodně podobná a navíc za ty roky už člověk určitý slova zná, takže se nějak domluvíme vždycky.

Tazatel: A jak je to s česko-polskou spoluprací? Máte nějakou oficiální nebo neoficiální s nějakou obcí nebo spolkem jestli to takhle nějak funguje?

Respondent: Máme smlouvu. V Polsku je ta samospráva trošku jinak nastavená, tady má právní subjektivitu každá obec, pokud je samostatná samozřejmě a v Polsku je takzvaná gmina, to je, přirovnal bych to k území Broumovska, tady za hranicema je to gmina Radków. Ta gmina má právní subjektivitu, ale jednotlivý obce jsou vlastně pod tou gminou a tam jsou ty zástupci jednotlivých obcí, který nemaj právní subjektivitu, to není starosta jako takovej, ale říkaj jim šoltýsové. Ten šoltýs nějakým způsobem zastupuje danou obec na úrovni gminy a je to nějaký shromáždění šoltýsů.

Tazatel: Takže jich je jako víc a pak je nějaký hlavní?

Respondent: Ta gmina má tomu říkaj burmistr a je to, ten zastupuje celý to území, celou tu gminu. My máme smlouvu jako Martínkovice se Scinawkou dolnou. To je obec směrem na Klodsko a s nima nějakým způsobem, nechci říkat, spolupracujeme, ale navštěvujeme se, když maj dožínky tak tam jedeme, když maj hasiči soutěž, tak hasiči přijedou sem, škola tam byla na nějakých závodech, jejich škola byla tady, prostě takhle nějak to funguje.

Tazatel: A to je třeba podporovaný z Evropský unie, to že se takhle navštěvujete?

Respondent: Určitá podpora na tyhle ty věci je, já se přiznám, že my tyhle ty věci nějak nevyužíváme, protože jednak s tím mám takovej vnitřní problém, protože pokud

se chceme potkat tak to umíme i bez toho, aby se na to tahaly nějaký peníze z unie. My bychom spíš potřebovali peníze na to, aby se daly opravit cesty, aby se daly třeba na tu kanalizaci, co se dělala, potřebovali bychom udělat byty z malý školy a na tyhle ty investiční akce , ale na to aby se koupilo padesát špekáčků a sud piva na to bychom se mohli potkat, tak to si myslím, že umíme i bez těch peněz.

Tazatel: Oni teď hodně prosazují tady to česko-polský.

Respondent: No vůbec nejen česko-polský, ale tyhle ty přeshraniční věci, nevím no já osobně bych teda ty peníze investoval do jinejch věcí, než do těchle těch akcí.

Tazatel: Oni sice jako říkají, že chtějí vyrovnat nějaký rozdíl, mezi jednou a druhou stranou, aby se vyrovnávaly ty rozdíly třeba.

Respondent: To jo, to ale asi nevyrovnáme tím, že uděláme přátelskej fotbalovej zápas.

Tazatel: Ono se to asi hezky řekne.

Respondent: Spíš by tomu pomohlo, kdyby se opravila pořádně cesta z Martínkovic do Otovic a dál na Polsko, kdyby se opravila třeba ta trať, aby se propojilo Polsko s Broumova a takovýhle věci.

Tazatel: Tam něco, že Poláci stavěli trať do Tlumačova.

Respondent: Oni maj trať, až pod ten lom a od lomu dál už to tam asi není, myslím.

Tazatel: Tak v Otovicích to tam končí asi někde v půlce, myslím nebo tam se vždycky někde vlak otáčel.

Respondent: Jak je ta cesta nahoru na Šonov, vlastně vedle hřiště tam je konec, ale mnoho nechybí, aby se to propojilo.

Tazatel: Možná třeba pro nějakou nákladní dopravu, by možná se to dalo.

Respondent: Oni Poláci to chtěli zprovoznit, oni na to docela tlačili, ale Otovice se tomu bránili, protože měli obavu, že by se vozil jenom ten šterk z Polska a že by ta osobní doprava, že by byla nevyužitá nebo by nebyla vůbec. Tak celej ten záměr se nerealizoval. Teďka se ten záměr trošku oprášil, měly by se tam opravovat cesty a Otovice se bráněj, protože teďka se ten šterk vozí po cestě at už traktory nebo nákladáky a ty Broumovský podnikatelé, některý maj výjimky a vozej ten šterk.

Tazatel: Takže oni si to vozí z Polska?

Respondent: Oni to vozej z Polska, protože v Polsku to je levnější, než kdyby to vozili

z Rožmitálu, oni ho nakoupej levnějc. A protože maj výjimku, tak maj pár kilometrů, je to pro ně blíž. No a Otovičákům to vadí, protože jestli ty nákladáky začnou v pět ráno jezdit a ono jestli ta cesta je mizerná a ono to skáče a rampluje, budí je to. Chápu to v celku i ty lidi, který maj barák a samý cestě, vždyť ty starý baráky nemaj, vždyť ty to znáš jak to vypadá. A když jezdí od rána do večera auto za autem.

Tazatel: A jezděj ještě teďka, já vím, že ten most tam je fakt v havarijním stavu.

Respondent: Já myslím, že jezděj i teďka. Myslím, že ty auto co maj výjimku tak jezděj i teď, protože ten šterk, kterej se tady používal tady na stavbu kanalizace, tak ten byl z Polska.

Tazatel: Myslíte si, že lidi tady spíše zůstávají nebo se stěhujou spíš do vnitrozemí?

Respondent: No je to různý, na to se nedá jednoznačně odpovědět. My jsme jako svazek obcí Broumovsko v rámci nějakýho rozvojovýho programu, se dělala nějaká studie vývoje počtu obyvatel a teď nevím už přesně za kolik roků zpátky, jestli možná za posledních pět let, tak na Broumovsku ubylo asi 700 lidí. Broumovsko jako takový má asi 14 000 obyvatel, tak těch 700 obyvatel není úplně málo. Ono když si to člověk představí, tak 700 obyvatel maj Hejtmánkovice, takže to je jedna takováhle vesnice na Broumovsku zmizela za tu dobu.

Tazatel: No ono to bylo vlastně o roku 2000, tam byl hodně trend, že ubývalo lidí.

Respondent: My jsme měli jednu dobu, před těmi 5-6 lety nám počet obyvatel stoupal, asi o nějakých 30 přibylo a teďka to stagnuje. Takže ono to je daný tím, pak zase těch 30 pomalu ubylo, je to hlavně asi daný tím, že ty starší umíraj postupně a těch malejch dětí se nerodí tolik, jako se rodilo dřív. Věkový průměr u nás je třeba něco kolem 40 roků a to už je, z toho je zřejmý, že těch mladejch lidí co maj rodinu, je míň. Prostě dneska v rodině není tolik dětí, jako bývalo dřív, ale zase bych neřekl, že by lidé nějako masivně odcházeli, kdo tady nějakým způsobem se třeba narodil, tak tady zůstávaj. Je to tak půl na půl bych to viděl.

Tazatel: Tak ono teď lidi spíše žijí na vesnice někde nedaleko města.

Respondent: Možná pokud mají práci, protože na tom to celý stojí. Tak to bych řekl, že to je hlavní kritérium. Teď jsem i zaregistroval, že třeba rodina z Prahy, tady koupila nemovistost a stěhujou se sem, že prostě chtěj žít v klidu, ale to je třeba daný tím, že mají třeba možnost pracovat z domova nebo pracujou dva dny v týdnu a pak můžou

přijet, je to hodně závislý na tý práci.

Tazatel: Ještě bych se zeptal, tady je problém s tou těžbou uranu, jak se tady mají provádět nějaký vrty z polský strany, jestli o tom něco víte?

Respondent: No něco málo vím. To je zase další věc, kterou bych malinko vytknul těm polákům, ale vysloveně nějak moc, protože každé stát si hájí svoje a na prvním místě by měla být práce pro lidi a svý způsobem i nějaká ekonomika, ale na druhou stranu je také potřeba chránit životní prostředí a chovat se slušně k sousedům. To jsme měli s Polákama trochu problém, byla kvůli tomu i nějaká schůze v Božanově, celej svazek obcí vystoupil nějak jednotně, proti těm vrtům, protože tam byli i zástupci VAKU a geologové, který to prostě dokážou vysvětlit ten problém a při těžbě uranu nebo nejen uranu, ale i při těch vrtech prostě hrozí určité nebezpečí, že se naruší podzemní ložiska vody a jak to vypadá, tak voda už je a do budoucna bude strategická surovina, bez uranu asi nějaký způsobem přežijeme, ale bez vody ne a tím, že Broumovsko jako takový je významný ložisko kvalitní pitný vody a že odsud vlastně vede vodovod do Náchoda a Hradce Králové, nevím kolik přesně procent Hradce Králové je zásobováno vodou z Broumova, plus samozřejmě obyvatelstvo žijící tady, tak to by byl ohromný malér.

Tazatel: Já jsem vlastně četl, že Starosta Teplic nad Metují, řekl, že vlastně to je jedna ze dvou věcí co my tady máme a to vlastně je voda a skály, že to prostě pro ně je to hlavní.

Respondent: Ano je to tak a myslím si, že do budoucna to bude ještě více exponovaný. Takže jsme na základě těchto informací jsme napsali nějaký vyjádření, že nesouhlasíme s těma vrtama a byli asi tři vybraný starostové za svazek obcí, se objednali u mistra životního prostředí a tam to nějak řešili a protože my samozřejmě nemůžeme s Polskem jako se státem tohle řešit, ale stát jako Česká republika samozřejmě už může, takže slíbil, že bude nějakým způsobem pokračovat na nějaký úrovni ministerstva zahraničních věcí a ministerstva životního prostředí.

Tazatel: Já jsem taky četl, že vlastně tady s tím nejde tolik dělat, že to musí být z vrchu.

Respondent: Stát jako takovej musí, protože už je to za hranicema.

Tazatel: Protože jak vlastně byly, ty břidlicový plyny to bylo na našem území.

Respondent: To bylo u nás, ale na polským území nějaký ty vrty proběhly, ale nebylo

to takhle v těsný blízkosti hranic, bylo to dál někde spíš tam na severovýchodě, dokonce se tam byli i některý starostové podívat, jak to vypadá.

Tazatel: Ono to snad mělo být někde od Krkonoš až po Orlický hory, že to snad chtěli prozkoumat, že to není jako jen tady u nás.

Respondent: Chtěli, chtěli, tak je to prostě byznys, ale tady prostě to koliduje s tou vodou, takže proto jsme se tomu taky vlastně bránili.

Tazatel: A ještě teda něco k dotacím, tady byla ta kanalizace a bude asi ta cesta a ještě teda něco co třeba kraj podporoval nebo něco co tady bylo třeba podpořeného?

Respondent: No já můžu říct, co využívá obec jako taková a co se týče kraje to by jsme, pak taky asi pořídili něco vymyslet. My jsme pořídili z dotačních peněz z těch větších na rekonstrukci Chaty pod korunou a letos se dodělala kanalizace, a to byla asi největší investice v obci za posledních hromadu let. To byly opravdu velký akce no a pak byly takový menší, to byly peníze, který jsme získali přes místní akční skupinu v Broumově, který jsme členem, z ní jsme koupili nebo teda vyměnili okna na škole, já teď ty částky nevím z hlavy.

Tazatel: To vůbec nevadí.

Respondent: Ale pokud by si je potřeboval tak bych je dohledal. Přes masku jsme pořídili nějakou techniku na údržbu prostranství obce, to znamená na sečení, frézu na sních, pak z místní akční skupiny jsme získali peníze na kontejnery na tříděnej odpad a pak jsme ještě žádali přes nějaký program životního prostředí a v souvislosti s tříděním odpadu jsme nakoupili zase ještě další kontejnery, takže rozšíříme počet míst těch kontejnerů, kde stojej a koupili jsme nosič na kontejnery za traktor a tahle ta technika je určená na svoz biologicky rozložitelného odpadu, trávy, listí a podobně. Takže to se teď od jara nějakým způsobem rozjede. Pak jsme využívali ještě nějaký dotační programy to už je několik let zpátky a to byly krajský programy, to je program obnovy venkova, z toho jsme zrekonstruovali sociálky v kulturáku, plus to schodiště přístupový a v minulosti se udělali nový autobusový zastávky s chodníkama a nějakým posezením. Co ještě, pak byl nějaký program krajskej na vybavení obcí technikou, z toho jsme koupili sněžnej skútr na úpravu stop tady, ale bohužel 3 poslední zimy nám moc nepřáli a nebyl sních.

Tazatel: Takže ho máte k dispozici tady?

Respondent: Jo ten skůtr máme, ten je nahoře v truhlárně zaparkovanej, ale ty 3 poslední zimy teda se nejezdilo. Ted' honem přemejšlím co ještě, tak to byli takový ty hlavní věci.

Tazatel: A jak to je složitý? Žádáte třeba víckrát na jednu věc?

Respondent: Na některý věci jsme žádali několikrát, než se to povedlo, na některý se to povede hned na poprvé. Obecně ty krajský dotační programy ty jsou jednodušší. Tam jsem zapoměl kraj nám dal dva milióny korun, přispěl na kanalizaci. Takže část bylo z evropských peněz, část ze státních, protože tam to prostě je u toho operačního programu životního prostředí, že něco dá stát, ale hlavní jde z Evropský unie a je ještě možný požádat kraj a kraj většinou teda vyhoví a my jsme teda dostali dva milióny korun, takže jsme dva milióny svejch ušetřili.

Tazatel: A vlastně ta už je v provozu kanalizace.

Respondent: Ano je, už se postupně lidi připojujou, už máme připojených asi 50 nemovitostí v obci.

Tazatel: Tam bylo nějak daný, že musí být připojených 80% procent lidí z obce?

Respondent: To byla podmínka, která už se na nás nestahovala, bylo to třeba ještě Hejtmánkovice, který tu kanalizaci kolaudovali dřív, ty ji maj v provozu já nevím asi 3 roky a ty tam měli těch 80% povinejch připojenejch lidí nebo obyvatel. My jsme ten klíč měli tam jinak, my tam máme, že musíme vytvořit podmínky pro napojení 100% nemovitostí v obci a to si myslím, že jsme splnili, ted' už i my budeme pochopitelně chtít, aby se lidi připojovali, protože když se to postavilo tak, aby to splnilo nějaký účel, za kterým se to stavělo.

Tazatel: Když má někdo třeba tu čističku, tak ten jako nemusí vyloženě se připojit?

Respondent: Tam je to tak, že když se povoluje takováhle stavba jako je čistička nebo septik, tak tam je to povolení vydaný, na určitou dobu a my nechceme lidem dělat problémy v tom směru, když tady jsou domy, který jsou zkolaudovaný já nevím rok dva a ta čistička je nová v podstatě a pokud to funguje, tak jsme se dohodli, že ty necháme v klidu, ale jakmile jim vyprší to povolení jako takový, tak pak už po nic budeme chtít napojení na kanalizaci.

Tazatel: To určuje jako obec?

Respondent: Tu dobu určuje odbor životního prostředí, kterej to povoluje, ale vím, že

všechny tyhle ty nový baráky, který se teď v poslední době postavili nebo staví a měli povolenou čističku, ty úplně poslední už maj napsáno, že se musej připojit na kanalizaci, stím jsme už nějak tak počítali a ty co byli zkolaudovaný ještě dřív, než ta kanalizace byla, ta ty tam maj nějakou lhůtu, do kdy jim platí povolení na čističku, povolení vypouštění odpadních vod a pak budou mít povinnost se připojit na kanalizaci.

Tazatel: Takže teda úplně nověj barák se teď musí připojit na kanalizaci.

Respondent: Teď úplně nověj barák, pokud to bude technicky možný, nebude to někde půl kilometru od toho hlavního, tak ten má povinnost se připojit.

Tazatel: Tak to je asi vše. Moc vám děkuji za rozhovor a za spoustu nových informací. Na shledanou.

Tabulka č. 2 - Tabulka demografických ukazatelů - Martínkovice

Rok	Název obce	Stav 1.1.	Narození	Zemřelí	Přistě- hovalí	Vystě- hovalí	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový	Stav 31.12.
1971	Martínkovice	683	22	8	40	49	14	-9	5	688
1972	Martínkovice	688	11	10	33	38	1	-5	-4	684
1973	Martínkovice	684	13	4	41	37	9	4	13	697
1974	Martínkovice	697	22	13	28	27	9	1	10	707
1975	Martínkovice	707	14	9	24	38	5	-14	-9	698
1976	Martínkovice	698	17	5	22	37	12	-15	-3	695
1977	Martínkovice	695	12	11	19	38	1	-19	-18	677
1978	Martínkovice	677	11	6	19	25	5	-6	-1	676
1979	Martínkovice	676	11	7	38	36	4	2	6	682
1980	Martínkovice	682	6	-	8	21	6	-13	-7	675
1981	Martínkovice	633	7	9	13	34	-2	-21	-23	610
1982	Martínkovice	610	8	8	29	23	-	6	6	616
1983	Martínkovice	616	3	11	14	12	-8	2	-6	610
1984	Martínkovice	610	7	3	24	36	4	-12	-8	602
1985	Martínkovice	602	5	5	19	16	-	3	3	605
1986	Martínkovice	605	6	6	7	16	-	-9	-9	596
1987	Martínkovice	596	4	10	14	10	-6	4	-2	594
1988	Martínkovice	594	13	9	21	23	4	-2	2	596
1989	Martínkovice	596	9	4	10	44	5	-34	-29	567
1990	Martínkovice	567	12	4	30	31	8	-1	7	574
1991	Martínkovice	539	7	5	11	17	2	-6	-4	535
1992	Martínkovice	535	7	7	10	17	-	-7	-7	528
1993	Martínkovice	528	8	4	10	15	4	-5	-1	527
1994	Martínkovice	527	6	4	12	14	2	-2	-	527
1995	Martínkovice	527	5	12	25	19	-7	6	-1	526
1996	Martínkovice	526	5	3	18	15	2	3	5	531
1997	Martínkovice	531	10	8	16	16	2	-	2	533
1998	Martínkovice	533	3	3	22	21	-	1	1	534
1999	Martínkovice	534	9	9	23	24	-	-1	-1	533
2000	Martínkovice	533	3	5	9	4	-2	5	3	536
2001	Martínkovice	553	2	4	11	17	-2	-6	-8	545
2002	Martínkovice	545	8	10	22	17	-2	5	3	548
2003	Martínkovice	548	5	6	16	16	-1	-	-1	547
2004	Martínkovice	547	6	4	12	14	2	-2	-	547
2005	Martínkovice	547	1	7	17	15	-6	2	-4	543
2006	Martínkovice	543	6	7	20	8	-1	12	11	554
2007	Martínkovice	554	3	3	12	15	-	-3	-3	551
2008	Martínkovice	551	6	9	6	31	-3	-25	-28	523
2009	Martínkovice	523	7	5	15	16	2	-1	1	524
2010	Martínkovice	524	5	9	14	24	-4	-10	-14	510
2011	Martínkovice	519	4	4	11	8	-	3	3	522
2012	Martínkovice	522	5	6	18	18	-1	-	-1	521
2013	Martínkovice	521	5	5	9	24	-	-15	-15	506
2014	Martínkovice	506	5	3	23	13	2	10	12	518
2015	Martínkovice	518	5	4	12	12	1	-	1	519

Zdroj: ČSÚ

Tabulka č. 3 - Tabulka demografických ukazatelů - Božanov

Rok	Název obce	Stav 1.1.	Narození	Zemřelí	Přistě- hovalí	Vystě- hovalí	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový	Stav 31.12.
1971	Božanov	457	6	6	11	35	-	-24	-24	433
1972	Božanov	433	9	6	25	37	3	-12	-9	424
1973	Božanov	424	8	4	11	34	4	-23	-19	405
1974	Božanov	405	15	2	14	29	13	-15	-2	403
1975	Božanov	403	9	4	24	22	5	2	7	410
1976	Božanov	410	10	5	20	36	5	-16	-11	399
1977	Božanov	399	7	4	9	18	3	-9	-6	393
1978	Božanov	393	3	6	9	37	-3	-28	-31	362
1979	Božanov	362	7	3	9	23	4	-14	-10	352
1980	Božanov	352	5	7	8	21	-2	-13	-15	337
1981	Božanov	342	2	8	14	19	-6	-5	-11	331
1982	Božanov	331	5	7	11	23	-2	-12	-14	317
1983	Božanov	317	4	5	5	14	-1	-9	-10	307
1984	Božanov	307	6	4	20	16	2	4	6	313
1985	Božanov	313	8	7	37	32	1	5	6	319
1986	Božanov	319	4	6	8	10	-2	-2	-4	315
1987	Božanov	315	12	3	17	17	9	-	9	324
1988	Božanov	324	7	6	7	20	1	-13	-12	312
1989	Božanov	312	9	8	3	4	1	-1	-	312
1990	Božanov	312	3	7	6	13	-4	-7	-11	301
1991	Božanov	306	4	4	12	13	-	-1	-1	305
1992	Božanov	305	6	3	6	12	3	-6	-3	302
1993	Božanov	302	3	1	3	4	2	-1	1	303
1994	Božanov	303	7	4	3	7	3	-4	-1	302
1995	Božanov	302	2	-	8	8	2	-	2	304
1996	Božanov	304	4	4	11	13	-	-2	-2	302
1997	Božanov	302	3	4	11	7	-1	4	3	305
1998	Božanov	305	2	4	17	2	-2	15	13	318
1999	Božanov	318	3	1	20	3	2	17	19	337
2000	Božanov	337	2	1	11	5	1	6	7	344
2001	Božanov	331	4	3	10	1	1	9	10	341
2002	Božanov	341	2	1	2	2	1	-	1	342
2003	Božanov	342	1	5	14	7	-4	7	3	345
2004	Božanov	345	4	1	17	7	3	10	13	358
2005	Božanov	358	2	3	10	6	-1	4	3	361
2006	Božanov	361	5	2	10	13	3	-3	-	361
2007	Božanov	361	5	10	20	23	-5	-3	-8	353
2008	Božanov	353	1	3	16	14	-2	2	-	353
2009	Božanov	353	5	2	21	16	3	5	8	361
2010	Božanov	361	7	2	22	16	5	6	11	372
2011	Božanov	361	3	2	6	14	1	-8	-7	354
2012	Božanov	354	2	1	11	13	1	-2	-1	353
2013	Božanov	353	5	3	7	13	2	-6	-4	349
2014	Božanov	349	4	4	23	12	-	11	11	360
2015	Božanov	360	5	4	5	6	1	-1	-	360

Zdroj: ČSÚ

Tabulka č. 4 - Tabulka demografických ukazatelů - Otovice

Rok	Název obce	Stav 1.1.	Narození	Zemřelí	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový	Stav 31.12.
1971	Otovice	455	15	7	48	40	8	8	16	471
1972	Otovice				7	22	5	-15	-10	461
1973	Otovice	461	13	6	16	16	7	-	7	468
1974	Otovice	468	9	3	12	31	6	-19	-13	455
1975	Otovice	455	14	2	11	22	12	-11	1	456
1976	Otovice	456	12	2	9	11	10	-2	8	464
1977	Otovice	464	8	6	7	21	2	-14	-12	452
1978	Otovice	452	9	8	8	12	1	-4	-3	449
1979	Otovice	449	13	4	14	9	9	5	14	463
1980	Otovice	463	7	5	14	13	2	1	3	466
1981	Otovice	434	9	7	5	21	2	-16	-14	420
1982	Otovice	420	5	6	18	12	-1	6	5	425
1983	Otovice	425	7	7	5	21	-	-16	-16	409
1984	Otovice	409	4	2	22	12	2	10	12	421
1985	Otovice	421	4	2	12	15	2	-3	-1	420
1986	Otovice	420	3	5	4	19	-2	-15	-17	403
1987	Otovice	403	5	3	5	7	2	-2	-	403
1988	Otovice	403	4	5	6	14	-1	-8	-9	394
1989	Otovice	394	5	7	7	11	-2	-4	-6	388
1990	Otovice	388	2	4	4	10	-2	-6	-8	380
1991	Otovice	363	4	3	-	12	1	-12	-11	352
1992	Otovice	352	3	5	3	17	-2	-14	-16	336
1993	Otovice	336	4	3	1	9	1	-8	-7	329
1994	Otovice	329	6	4	-	12	2	-12	-10	319
1995	Otovice	319	3	8	15	16	-5	-1	-6	313
1996	Otovice	313	3	5	11	16	-2	-5	-7	306
1997	Otovice	306	4	3	9	10	1	-1	-	306
1998	Otovice	306	3	3	9	5	-	4	4	310
1999	Otovice	310	7	5	36	12	2	24	26	336
2000	Otovice	336	3	6	22	14	-3	8	5	341
2001	Otovice	377	1	-	22	8	1	14	15	392
2002	Otovice	392	5	4	12	12	1	-	1	393
2003	Otovice	393	4	3	14	14	1	-	1	394
2004	Otovice	394	2	4	12	7	-2	5	3	397
2005	Otovice	397	1	5	3	5	-4	-2	-6	391
2006	Otovice	391	3	-	9	5	3	4	7	398
2007	Otovice	398	1	4	7	16	-3	-9	-12	386
2008	Otovice	386	3	7	12	12	-4	-	-4	382
2009	Otovice	382	2	3	7	7	-1	-	-1	381
2010	Otovice	381	2	3	9	9	-1	-	-1	380
2011	Otovice	381	3	7	3	11	-4	-8	-12	369
2012	Otovice	369	2	7	11	11	-5	-	-5	364
2013	Otovice	364	4	4	6	7	-	-1	-1	363
2014	Otovice	363	2	5	8	14	-3	-6	-9	354
2015	Otovice	354	4	3	18	14	1	4	5	359

Zdroj: ČSÚ